ERIARUANNE 26/2026 **ET**

ELi toetus tehnilisele ning kutseharidusele ja -õppele vähim arenenud riikides

Rahastamine keskendub vajadustele, kuid ei too kaasa kestlikke tulemusi

CURIA RATIONUM
EUROOPA KONTROLLIKODA

Sisukord

Punkt

01–18 | Põhisõnumid 01

01–06 | Miks on see valdkond oluline?

07–18 | Meie leiud ja soovitused

19–76 | Meie tähelepanekutest lähemalt 02

19–52 | ELi toetus oli sihipärane ja hästi koordineeritud, kuid strateegilises raamistikus ja erasektori kaasamises esines lünki

20–26 | ELi tehnilise ja kutsehariduse strateegiline raamistik ei ole alati ajakohastatud ja selles on endiselt lünki

27–41 | ELi toetus tehnilisele ja kutseharidusele on suures osas kooskõlas riikide poliitikaeesmärkidega, kuid tulemusraamistikus ja suunistes esineb puudusi

42–48 | Vähene koostöö erasektoriga

49–52 | Koordineerimine ELi liikmesriikidega on projektitasandil tõhus

53–76 | Enamik tehnilise ja kutsehariduse projekte saavutas kavandatud väljundid, kuid tõhusust ei ole sageli võimalik tõendada ning kestlikkus ja ELi nähtavus ei ole tagatud

54–63 | Enamik projekte ja programme saavutas kavandatud väljundid, kuid töökohti puudutav teave sageli puudub

64–72 | Enamikul projektidel on pärast rahastamise lõppemist raske tegevust jätkata

73–76 | ELi projektide nähtavusega on kohati probleeme

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

II lisa. Valimi projektid

III lisa. ELi kulukohustused haridusele, sealhulgas tehnilisele ja kutseharidusele

IV lisa. Valimi projektide hindamine

Lühendid

Mõisted

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

Ajatelg

Auditirühm

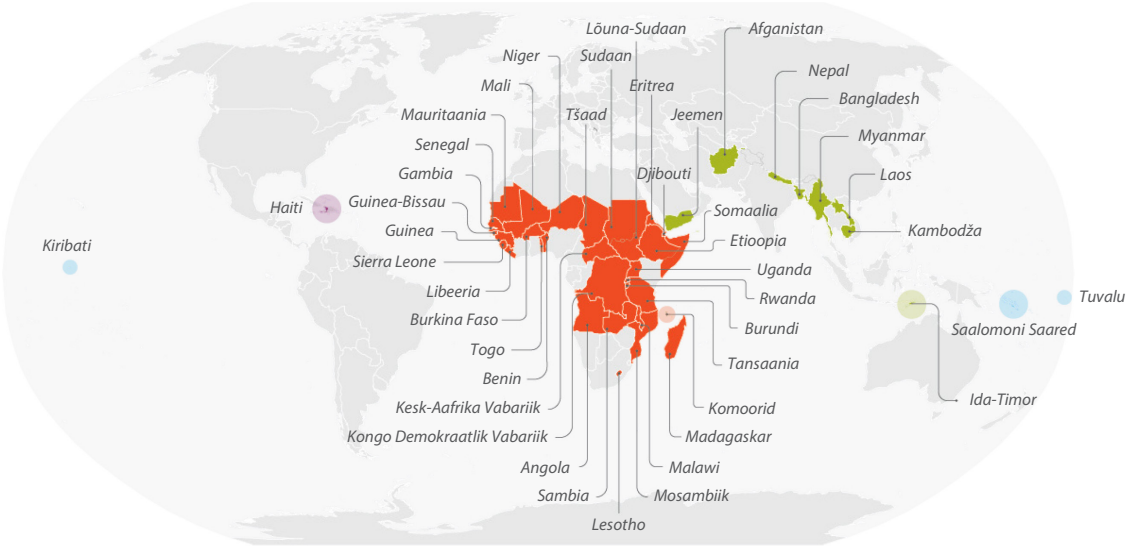
01

Põhisõnumid

Miks on see valdkond oluline?

01 Haridus on inimarengu oluline osa ning aitab inimestel omandada majandusarenguks vajalikke oskusi ja teadmisi. ELi eesmärk on toetada „arenguriikide kestlikku majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast arengut, pidades esmaseks eesmärgiks vaesuse kaotamist“[1]. Selles valdkonnas on kõige rohkem raskusi 44 vähim arenenud riigil. ***Joonisel 1*** on esitatud 44 vähim arenenud riiki kujutav kaart 2025. aastal.

Joonis 1 | Vähim arenenud riikide kaart

Allikas: kontrollikoda ÜRO arengupoliitika komitee andmete põhjal.

[1] Euroopa Liidu lepingu artikli lõike 2 punkt d.

02 Töökohti peetakse üheks parimaks viisiks, kuidas vähendada vaesust ning edendada inimarengut ja heaolu. Tehniline ning kutseharidus ja -õpe (edaspidi „tehniline ja kutseharidus“) võimaldab inimestel siseneda tööturule või hakata füüsilisest isikust ettevõtjaks ning tagab, et kvalifitseeritud töötajaid on piisavalt. See aitab otseselt kaasa ÜRO kestliku arengu 4. eesmärgi (tagada kõigile kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused) ning kestliku arengu 8. eesmärgi (inimväärne töö ja majanduskasv) saavutamisele.

03 EL pani iga partnerriigi ja -piirkonna jaoks ajavahemikuks 2021–2027 paika prioriteetsed valdkonnad ja erieesmärgid, mille tulemuseks on mitmeaastased sihtprogrammid Sahara-taguse Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna ning Põhja- ja Lõuna-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikidele ja piirkondadele. Haridus on prioriteetne valdkond 44 vähim arenenud riigist 33 puhul ning 37 riigi puhul pööratakse erilist tähelepanu ka kutseõppele.

04 Uurisime, kas ELi toetust tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides anti tõhusalt ja kestlikult. Täpsemalt hindasime, kas:

- Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) kavandas oma toetuse tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides asjakohaselt;
- komisjon rakendas tehnilisele ja kutseharidusele antavat toetust vähim arenenud riikides tõhusalt ja kestlikult.

05 Vaatasime läbi toetuse, mida komisjon andis vähim arenenud riikidele aastatel 2014–2024. Muu hulgas hindasime ELi panust ülemaailmsesse hariduspartnerlusse (edaspidi „GPE“), fondi, mille üks suurimaid rahastajaid on komisjon, pöörates erilist tähelepanu õpetajakoolitusse tehtavatele investeeringutele. Selles valdkonnas ei ole hiljuti auditeid ega hindamisi tehtud.

06 Külastasime kohapeal kahte riiki – Bangladeshi ja Libeeriat – ning vaatasime läbi Nigeri, Uganda ja Jeemeni projektide dokumendid. Käesoleva aruande eesmärk on aidata muuta ELi tulevane toetus tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides tõhusamaks ja kestlikumaks. Täiendav taustteave ning auditi ulatuse ja käsitlusviisi üksikasjad on esitatud ***I lisas***.

Meie leiud ja soovitused

07 Kokkuvõttes järeldame, et komisjoni tehnilise ja kutsehariduse toetuse andmine vähim arenenud riikidele vastas riikide vajadustele ja oli üldiselt hästi koordineeritud. Strateegilises raamistikus on siiski lünki ning tulemuste ja mõju mõõtmine ei ole piisav. Enamik tehnilise ja kutsehariduse projekte saavutas sellegipoolest kavandatud väljundid. Andmed koolituse järel töökoha leidnud osalejate kohta on kättesaadavad vaid üksikutel juhtudel ning rahastatud projektide kestlikkus on tõsine murekoht.

ELi toetus oli sihipärane ja hästi koordineeritud, kuid strateegilises raamistikus ja erasektori kaasamises esines lünki

08 Tehniline ja kutseharidus on üks prioriteete ELi toetuses haridusele partnerriikides. ELi sekkumised selles valdkonnas põhinevad mitmel kõrgetasemelisel dokumendil, milles keskendutakse vähe otseselt tehnilisele ja kutseharidusele ning puudub selge strateegiline raamistik selle kohta, mida ELi toetusega soovitakse saavutada (punktid ***20***–***26***).

09 Komisjon ei käsitle tehnilist ja kutseharidust eraldi poliitikana ning puuduvad selged ja konkreetsed poliitikaeesmärgid. Tehnilise ja kutsehariduse üldiste väljundite mõõtmiseks kasutatakse küll mõningaid näitajaid, kuid need on peamiselt seotud õpilaste arvuga, mitte toetuse tõhususe või kestlikkusega. Konkreetsete näitajate ja poliitikaeesmärkide puudumine tehnilise ja kutsehariduse valdkonnas ei võimalda komisjonil näidata ELi toetuse tõhusust selles valdkonnas. Täheldasime probleeme nende finantsandmete täpsuse ja usaldusväärsusega, mille komisjon esitas tehnilise ja kutsehariduse ELi-poolse rahastamise kohta vähim arenenud riikides (punktid ***31***–***33***). Tulemi- ja mõjunäitajad olid kättesaadavad vähem kui poolte kontrollitud projektide puhul (punkt ***55***).

10 ELi toetust tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides antakse mitmesugusel kujul ja sellel on erinevad eesmärgid. Vähim arenenud riikide vaheliste erinevuste tõttu on teatav paindlikkus küll vajalik, aga lisaks eelmises punktis nimetatutele puuduvad mitmed tervikliku strateegilise raamistiku jaoks vajalikud põhielemendid. See hõlmab tehnilise ja kutseharidusega seotud erinevate sekkumiste vastastikust täiendavust (punktid ***35***–***38*** ja ***41***).

1. soovitus

Tugevdada tehnilise ja kutsehariduse strateegilist raamistikku

Komisjon peaks muutma tehnilise ja kutsehariduse strateegilise raamistiku partnerriikide jaoks selgemaks järgmiste sammude abil:

a) seades tehnilisele ja kutseharidusele antavale ELi toetusele selged ja sidusad poliitikaeesmärgid. See peaks hõlmama tasakaalu tööalase konkurentsivõime ning tehnilise ja kutsehariduse süsteemide toetamise vahel ning seda, kuidas tagada vastastikune täiendavus muude tehnilise ja kutseharidusega seotud sekkumistega;

b) täiendades ELi rahvusvahelise partnerluse strateegiat (praegu strateegia „Global Gateway“) selgete eesmärkidega ning anda suuniseid selle kohta, kuidas kasutada tulemi- ja mõjunäitajaid tehnilisele ning kutseharidusele antava ELi toetuse puhul;

c) vaadates läbi eelarvetoetuse suunised, et võtta arvesse uusi strateegiaid ja käsitlusviise.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2029

11 Aastatel 2014–2024 olid vähim arenenud riikide tehnilise ja kutsehariduse toetamisel olulisel kohal eelarvetoetus ja süsteemide täiustamine (st riigi tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe struktureeritud haridusraamistiku tugevdamine). Nende lepingute osakaal, mis sisaldasid otseseid viiteid tööalasele konkurentsivõimele, suurenes ajavahemikul 2021–2024 tehtud maksete puhul võrreldes ajavahemikuga 2014–2020. See on kooskõlas strateegiaga „Global Gateway“, mis nihutab tähelepanu süsteemide tugevdamiselt töö leidmise võimaluste parandamisele. See suundumus põhineb siiski perioodi 2021–2024 suhteliselt väiksel maksete summal ja seetõttu on liiga vara öelda, kas see jätkub kogu perioodi 2021–2027 vältel (punktid ***39*** ja ***40***).

12 Leidsime, et komisjon tegi partnerriikidest vähim arenenud riikide valitsustega head koostööd. ELi toetus oli kooskõlas nii riikide endi poliitikaeesmärkide kui ka kestliku arengu eesmärkidega (punktid ***27***–***30***). Samuti oli tõhus projektide koordineerimine ELi liikmesriikidega (punktid ***49***–***52***).

13 Erasektori kaasamine ja partnerlus tehnilise ja kutsehariduse asutustega on keskse tähtsusega, et aidata noortel pärast koolitust tööd leida ning tagada, et riikide tehnilise ja kutsehariduse süsteemid vastavad tööturu vajadustele. Erasektori kaasamine on aga vähim arenenud riikides keeruline, sest neis domineerib mitteametlik majandus. Leidsime, et ainult pooled valimisse kuulunud projektidest kavatsesid kaasata erasektorit (punktid *42*–*48*). Erasektor oli hiljutiste projektide kavandamisse küll rohkem kaasatud, kuid tema osalemine rakendamises varieerus (punktid *47* ja *63*).

2. soovitus

Edendada erasektori kaasamist

Komisjon peaks veelgi edendama erasektori kaasamist tehnilise ja kutsehariduse projektide kavandamisse ja rakendamisse, näiteks ulatuslikumate teavitusalgatuste kaudu, et tagada koolituse parem kohandamine kohalike tööturgude vajadustele, eesmärgiga veelgi suurendada töö leidmise võimalusi.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

Enamik tehnilise ja kutsehariduse projekte saavutas kavandatud väljundid, kuid tõhusust ei ole sageli võimalik tõendada ning kestlikkus ja ELi nähtavus ei ole tagatud

14 Enamik valimisse kuulunud projektidest saavutas oma väljundeesmärgid, näiteks koolitatud õpilaste või varustatud klassiruumide arv. Isegi kui projekti väljundeesmärgid saavutati, tähendas tulemi- ja mõjunäitajate puudumine seda, et nende tulemuslikkust ei hinnatud. Ülemaailmse hariduspartnerluse (GPE) projektid sisaldasid samuti peamiselt väljundnäitajaid, kuid leidsime, et tulemusi ei jagatud ELi delegatsioonides töötavate komisjoni töötajatega ja nad ka ei nõudnud nende esitamist. Seetõttu on delegatsioonide töötajatele vaja täiendavaid juhiseid GPE projektide kohta teabe hankimiseks ja kasutamiseks (punktid *55*–*57*).

3. soovitus

Anda suuniseid ülemaailmse hariduspartnerluse seire kohta

Komisjon peaks selgitama kanaleid ja korda, mille kaudu jagatakse riigitasandil teavet GPE partnerluse rakendamise kohta, et parandada teabevoogu ja toetada tõhusat koordineerimist komisjoni peakorteri, ELi delegatsioonide ja riigitasandi sidusrühmade vahel.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

15 Lisaks leidsime, et mõningaid valimisse kaasatud projektide raames rahastatud seadmeid ja rajatisi ei olnud kasutatud. See seab kahtluse alla antud toetuse tõhususe. See juhtus mitmel põhjusel, sealhulgas kuna seadmete käsitsemiseks koolitatud õpetajaid oli vähe, koolidele anti standardvarustust sõltumata nende konkreetsetest vajadustest ning koolid ei töötanud või neil polnudki lootust tööle hakata (punkt *58*).

16 Järeluuringuid, milles analüüsitakse koolilõpetajate töökoha leidmist peale hariduse omandamist ja koolitust ning tehakse projektitulemuste järelkontrolli, peetakse üldiselt heaks tavaks, kuid neid tehti ainult kahe meie valimisse kuulunud projekti (või nende osade) puhul. Selliseid uuringuid kavandati veel nelja projekti jaoks, kuid need olid auditi ajaks kas veel pooleli või just lõppenud. Peamise takistusena järeluuringute läbiviimisel nimetati rahastamise puudumist pärast projekti tegevuste lõppu (punktid *59*–*62*).

4. soovitus

Töö leidmise näitajate järelkontroll

Tööalase konkurentsivõime suurendamisele suunatud tehnilise ja kutsehariduse projektide puhul peaks komisjon tagama töö leidmist mõõtvate näitajate hilisema mõõtmise, näiteks lisades projektide eelarvetesse rahastamise järeluuringute jaoks, mis viiakse läbi pärast kindlaksmääratud ajavahemikku pärast koolituse lõppu. Need uuringud võiksid olla osa projektide lõplikust hindamisest.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

Enamikul projektidel on pärast rahastamise lõppemist raske tegevust jätkata

17 Kestlikkus on oluline aspekt, mida tuleb projektide kavandamise etapis arvesse võtta. Leidsime, et kõik meie valimisse kuulunud projektid olid seda küsimust käsitlenud, kuid erineval viisil ja erinevas ulatuses, mis enamikul juhtudel ei hõlmanud selgete väljumisstrateegiate kasutamist. Mõnel juhul põhinesid projektide kestlikkuse kirjeldused ebarealistlikel eeldustel ja peaaegu kõigil uuritud projektidel, sealhulgas GPE projektidel, oli puudusi, mis mõjutasid nende kestlikkust. Need hõlmasid raskusi rahastamise tagamisel ja vähim arenenud riikide erasektori vähest kaasamist (punktid *64*–*72*).

5. soovitus

Suurendada tehnilise ja kutsehariduse projektide kestlikkust

Komisjon peaks suurendama tehnilise ja kutsehariduse projektide kestlikkust, nõudes, et iga projekt sisaldaks väljumisstrateegiat. See tuleks kehtestada projekti alguses ja peaks põhinema realistlikel eeldustel, milles selgitatakse osalejate ülesandeid ja kohustusi rahastamise ajal ja pärast rahastamise lõppemist ning määratakse kindlaks tulevased rahastamisvõimalused. Seda väljumisstrateegiat tuleks projekti edenedes ajakohastada, eriti kui projekt jõuab lõppjärku või kui toimuvad olulised muutused.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

18 Külastatud projektidel oli üldiselt ELi embleem ja strateegia „Global Gateway“ logo, kui see oli asjakohane. ELi nähtavusega probleeme eelkõige eelarvetoetuse ja GPE õpetajakoolituse puhul. Meie valimisse kuulunud ELi projektide avalik nähtavus oli halb (punktid *73*–*76*).

Meie tähelepanekutest lähemalt

ELi toetus oli sihipärane ja hästi koordineeritud, kuid strateegilises raamistikus ja erasektori kaasamises esines lünki

19 Uurisime, kas komisjoni toetus tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides oli asjakohaselt kavandatud, sealhulgas seda, kas toetus:

- põhines terviklikul strateegilisel raamistikul;
- oli suunatud partnerriikide vajadustele;
- oli nõuetekohaselt kooskõlastatud asjaomaste sidusrühmadega;
- oli kavandatud erasektori asjakohase kaasamisega.

ELi tehnilise ja kutsehariduse strateegiline raamistik ei ole alati ajakohastatud ja selles on endiselt lünki

Konkreetsed poliitikaeesmärgid tehnilise ja kutsehariduse toetamiseks ei ole alati selged, kuid komisjon on välja töötanud mõned kasulikud tegevussuunised

20 Mitmes kõrgetasemelises dokumendis viidatakse tehnilisele ja kutseharidusele antavale ELi toetusele partnerriikides, sealhulgas vähim arenenud riikides. ELi 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus on neist kõige olulisem strateegia „Global Gateway“. See on komisjoni ja ELi kõrge esindaja poolt 2021. aastal käivitatud Euroopa strateegia, mille eesmärk on edendada arukaid, puhtaid ja turvalisi ühendusi digi-, energia- ja transpordisektoris, tugevdades samal ajal tervishoiu-, haridus- ja teadussüsteeme kogu maailmas.

21 „Haridus ja teadusuuringud“ on üks strateegia „Global Gateway“ viiest peamisest partnerluse valdkonnast, millel on kolm harideusprioriteeti:

- võrdsus ja kaasatus,
- kvaliteetne õpetamine ja õppimine,
- eluks ja tööks vajalikud oskused.

Teine prioriteet – kvaliteetne õpetamine ja õppimine – rõhutab, et kvalifitseeritud õpetajad on ELi strateegia „Global Gateway“ haridusinvesteeringute jaoks keskse tähtsusega. Kolmas prioriteet – eluks ja tööks vajalikud oskused – on eriti oluline tehnilise ja kutsehariduse jaoks vähim arenenud riikides ning näitab, et ELi jaoks on kutseharidus ja -õpe „sotsiaalse ja majandusliku ümberkujundamise keskmes, et saavutada õiglase rohe- ja digipöörde eesmärgid“.

22 Strateegia „Global Gateway“ haridusvaldkonna veebilehel selgitatakse, et eluks ja tööks vajalike oskuste prioriteet hõlmab noortele tööturu vajadustele vastavate asjakohaste oskuste pakkumist. Ei selles ega komisjoni ja ELi kõrge esindaja 2021. aasta detsembri ühisteatises „Global Gateway“ ei kirjeldata aga harideusprioriteete üksikasjalikult. Lisaks puuduvad seotud eesmärgid või kavad selle kohta, kuidas neid prioriteete vähim arenenud riikides toetada. On küll küsitav, kas veebileht on kõige sobivam allikas üldiste poliitikaeesmärkide seadmiseks, aga seal võiks avaldada lingid asjakohastele poliitikadokumentidele, et anda rohkem selgust ELi eesmärkide kohta tehnilise ja kutsehariduse toetamisel partnerriikides. Seda aga pole tehtud ja seega ei ole vähim arenenud riikides tehnilisele ja kutseharidusele antava ELi toetuse eesmärgid ja kavandatud tulemused nähtavad.

23 Mitmed muud ELi dokumendid sisaldavad viiteid ELi antavale tehnilise ja kutsehariduse toetusele partnerriikides, kuid need on kas aegunud või sisaldavad üksnes vähesel määral tehnilist ja kutseharidust puudutavat sisu[2]. Komisjon avaldas 2017. aasta märtsis ka suunised „Kutseharidus ja -koolitus kaasava majanduskasvu saavutamiseks arengukoostöös“. Hiljuti andis komisjon välja juhenddokumendid nii hariduse ja tööhõive kui ka kutsehariduse ja -õppe jaoks, et aidata delegatsioonidel ja ELi projektide rakenduspartneritel panna paika projektide loogilised raamistikud, mis sisaldavad väljundite, tulemite ja mõju tulemusnäitajaid[3]. 2021. aasta märtsis avaldas komisjon ka põhjalikud praktilised suunised tööhõive suurendamiseksmõeldud sekkumiste kavandamiseks arengukoostöös.

Alates 2013. aastast ei ole komisjon koostanud ühtegi hindamist, mis keskenduks konkreetselt tehnilise ja kutsehariduse toetamisele

24 2013. aasta detsembris tegi komisjon oma aruandes tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe ning oskuste arendamise kohta ELi arengukoostöös kokkuvõtte tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe toetusest arengukoostöös. Aruandes esitati 18 laiaulatuslikku soovitust, sealhulgas vajaduse kohta luua sidus ELi tehnilise ja kutsehariduse ning oskuste arendamise strateegia arengukoostöö jaoks. Järelmeetmete kohta ei ole aruannet koostatud.

25 Komisjoni taotlusel alustati 2018. aastal kutsehariduse ja -õppe / kutsealase koolituse hindamist. 2021. aastaks oli ajavahemikuks 2014–2018 ette valmistatud 16 põhjalikku partnerriikide juhtumiuuringut ning ELi töötajate, rakenduspartnerite, tööandjate organisatsioonide ja ametiühingute küsitlused. Hindamist ei viidud aga lõpule.

26 2026. aasta alguses avaldas komisjon hinnangu ELi toetusele partnerriikidele haridussektoris (2014–2024). Algetapi aruandes, mis on hindamise käigus tehtavat tööd kirjeldav tegevuskava, oli täpsustatud, et hindamine ei hõlma tehnilist ja kutseharidust. Aruande kuuest soovitusest viis puudutavad siiski tehnilist ja kutseharidust, sealhulgas õpetajakoolitust, kuna neis käsitletakse oskusi. See näitab tehnilise ja kutsehariduse tähtsust üldises hariduskontekstis.

---

[2] Mõned näited: Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Erasektori rolli tugevdamine kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu saavutamisel arenguriikides“; Euroopa arengukonsensus; komisjoni ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“.

[3] Mõned näited: „Results and indicators for development – Employment and VET“ (august 2022) ning „Results and indicators for development – Education“ (september 2022).

ELi toetus tehnilisele ja kutseharidusele on suures osas kooskõlas riikide poliitikaeesmärkidega, kuid tulemusraamistikus ja suunistes esineb puudusi

27 Tehnilise ja kutsehariduse toetust vähim arenenud riikidele antakse keerulises keskkonnas ja see hõlmab paljusid sidusrühmi (***I lisa*** punkt ***12***). ELi tehnilise ja kutsehariduse toetuse kooskõlastatud kavandamine ja rakendamine kõigil tasanditel on keskse tähtsusega, et tagada selle tulemuslik rakendamine ja partnerriikide isevastutus. Leidsime, et valimisse kaasatud vähim arenenud riikides oli koostöö valitsustega heal tasemel. ELi toetus oli üldiselt kooskõlas riikide endi poliitikaeesmärkide ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidega, võttes samal ajal arvesse ka ELi huve (meie ülevaade projektide hindamisest on esitatud ***IV lisas***).

28 Riikide poliitikaeesmärgid ulatuvad mõnikord kohaliku tööturu vajadustest kaugemale. Näiteks Bangladeshi 7. viisaastakukavas (mis hõlmab eelarveaastaid 2016–2020) tunnistatakse rännet riigi arenguprotsessi lahutamatu osana. ELi tehnilise ja kutsehariduse projektid Bangladeshis ei vasta seega mitte ainult riigi kohaliku tööturu vajadustele, vaid ka ELi tööturu vajadustele, võttes arvesse seaduslikku rännet. Külastasime tehnilise ja kutsehariduse asutusi, mis lisaks kutsealasele koolitusele õpetasid Euroopa keeli, et valmistada õpilasi ette seaduslikuks rändeks. Nende oskuste rakendamine sõltub siiski ELi tulevasest seadusliku rände poliitikast.

29 Riiklikud poliitikaeesmärgid võivad olla laiaulatuslikud ja hõlmata näiteks nii tööturu vajadusi kui ka tehnilise ja kutsehariduse süsteemi toetamist. Tehnilise ja kutsehariduse süsteem on haridussüsteemi osa ja hõlmab struktureeritud raamistikku, mille kaudu haridusasutused annavad õppijatele teadmisi ja oskusi[4]. Meie valimisse kuulunud 14 projektist seitse, välja arvatud GPE õpetajakoolituse projektid, võtsid arvesse kohaliku tööturu konkreetseid vajadusi ja omadusi. Ülejäänud seitse projekti seda ei teinud, kusjuures mõned neist (nt eelarvetoetuse projekt Bangladeshis) keskendusid rohkem suutlikkuse suurendamisele (sageli kasutati seda terminit paralleelselt terminiga „süsteemide tugevdamine“)[5]. Kui vajaduste hindamine oli olemas, oli selle teinud kas riigi valitsus või ELi projekti rakenduspartner. Mõnel juhul kasutati olemasolevaid hindamisaruandeid.

---

[4] UNESCO haridussüsteemi määratlus.

[5] „Understanding capacity-building/capacity development – A core concept of development policy“, Euroopa Parlamendi ülevaade, aprill 2017.

30 Täheldasime mõningaid näiteid headest tavadest, mis võimaldavad ELil olla hästi kursis riikliku poliitika vajadustega. Libeerias andis ELi delegatsioon nõu haridusministeeriumile, mis hõlbustas ELi sekkumiste ja riikliku poliitika vajaduste kooskõlastamist. Bangladeshis asus ELi delegatsiooni tehnilise abi meeskond haridusministeeriumi tehnilise hariduse direktoraadi ruumides. See hõlbustas korrapärast suhtlust Bangladeshi valitsusasutustega, aitas jälgida sektori arengut ja toetas koordineerimist teiste arengupartneritega. Ministeeriumisse lähetasid meeskondi ka Maailmapank, Aasia Arengupank ja Jaapani Rahvusvaheline Koostööagentuur.

Komisjonil puuduvad konkreetsed näitajad tehnilise ja kutsehariduse toetuse tõhususe ja kestlikkuse hindamiseks

31 Komisjon ei halda tehnilist ja kutseharidust eraldi poliitikana. Seetõttu seatakse kulueesmärgid haridusvaldkonnale tervikuna ja need hõlmavad ka tehnilist ja kutseharidust (***III lisa***). Komisjon kasutab ptehnilise ja kutsehariduse väljundite mõõtmiseks väikest arvu üldisi näitajaid, kuid need ei ole seotud toetuse tõhususe ega kestlikkusega:

- Globaalse Euroopa tulemusraamistiku (GERF) näitaja 2.14: „isikute arv, kes on saanud kasu ELi toetatavast institutsioonide või töökohapõhisest kutseharidusest ja -õppest / oskuste arendamisega seotud meetmetest: a) kogu kutsehariduse ja -õppe/oskuste arendamine, b) ainult kutsehariduse ja -õppe/digiüleminekuks vajalike oskuste arendamine, naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“. Veel kolm GERFi näitajat on kaudselt asjakohased, kuid ei ole mõeldud konkreetselt tehnilisele ja kutseharidusele[6];

- Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määrus, VI lisa näitaja 6: „Haridust, sealhulgas a) põhiharidust ja b) keskharidust omandavate õpilaste arv ning nende isikute arv, kes on saanud kasu liidu toetatavast institutsioonide või töökohapõhisest kutseharidusest ja -õppest / oskuste arendamisega seotud meetmetest“.

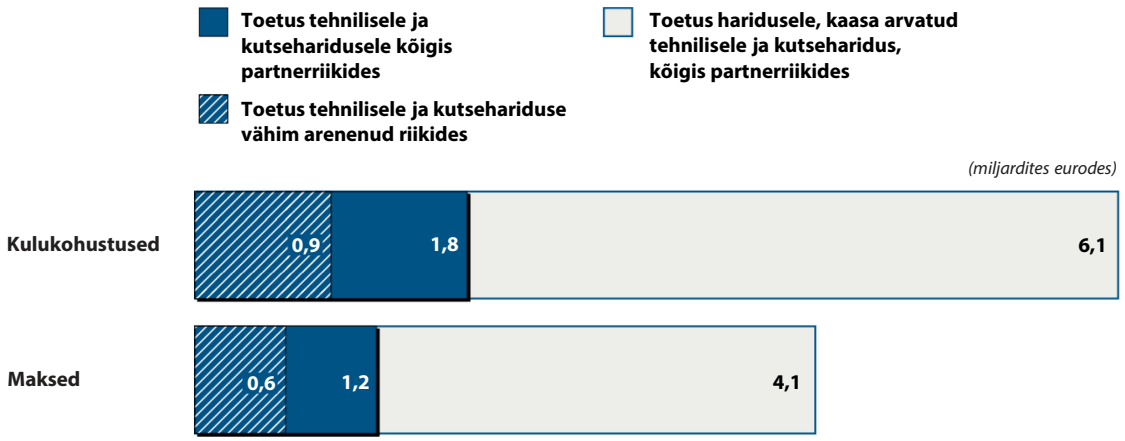
[6] GERFi näitaja 2.13: a) töökohtade arv, b) keskkonnahoidlikud töökohad, mida EL toetab/säilitab; GERFi näitaja 2.36: ELi toetusel haridust omandavate õpilaste arv; ning näitaja 2.39: nende inimeste arv, kes saavad otsest kasu ELi toetatud meetmetest sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse vähendamiseks.

32 Tehnilise ja kutsehariduse puhul on näitajad kehtestatud peamiselt eelarvetoetuse projektide või programmide kaupa. Konkreetsed näitajad ja selged eesmärgid tehnilise ja kutsehariduse kohta vähim arenenud riikides tervikuna puuduvad, mistõttu ei ole võimalik kindlaks teha, kas tehnilise ja kutsehariduse toetus saavutas kavandatud tulemused, nagu parem tööalane konkurentsivõime (punktid *59*–*62*), ega tõendada ELi toetuse tõhusust selles valdkonnas. Piiratud andmed tehnilise ja kutsehariduse sekkumiste tulemuslikkuse kohta vähendavad saadud kogemuste kohta kättesaadava teabe hulka. Seetõttu ei ole võimalik sekkumisi täiustada, eraldada ressursse tõhusalt või kohandada programmi ülesehitust.

33 Lisaks täheldasime probleeme nende finantsandmete täpsuse ja usaldusväärsusega, mille komisjon esitas ELi toetuse kohta tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides. Ametliku arenguabi kulukohustused ja maksed liigitatakse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee välja töötatud viiekohaliste koodide alusel. Valitud arenguabi komitee sektorikoodid peaksid osutama sektorile, millele rahalised vahendid eraldati. Leidsime siiski mitu näidet meie valimisse kuulunud projektidega seotud kulukohustustest ja maksetest, mida loeti ekslikult tehnilise ja kutsehariduse alla kuuluvaks.

34 *Joonisel 2* antakse olemasolevate andmete põhjal ülevaade tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe ELi-poolse rahastamise peamistest summadest.

Joonis 2 | Peamised arvandmed tehnilise ja kutsehariduse ELi-poolse rahastamise kohta aastatel 2014–2024 (miljardites eurodes), DG INTPA

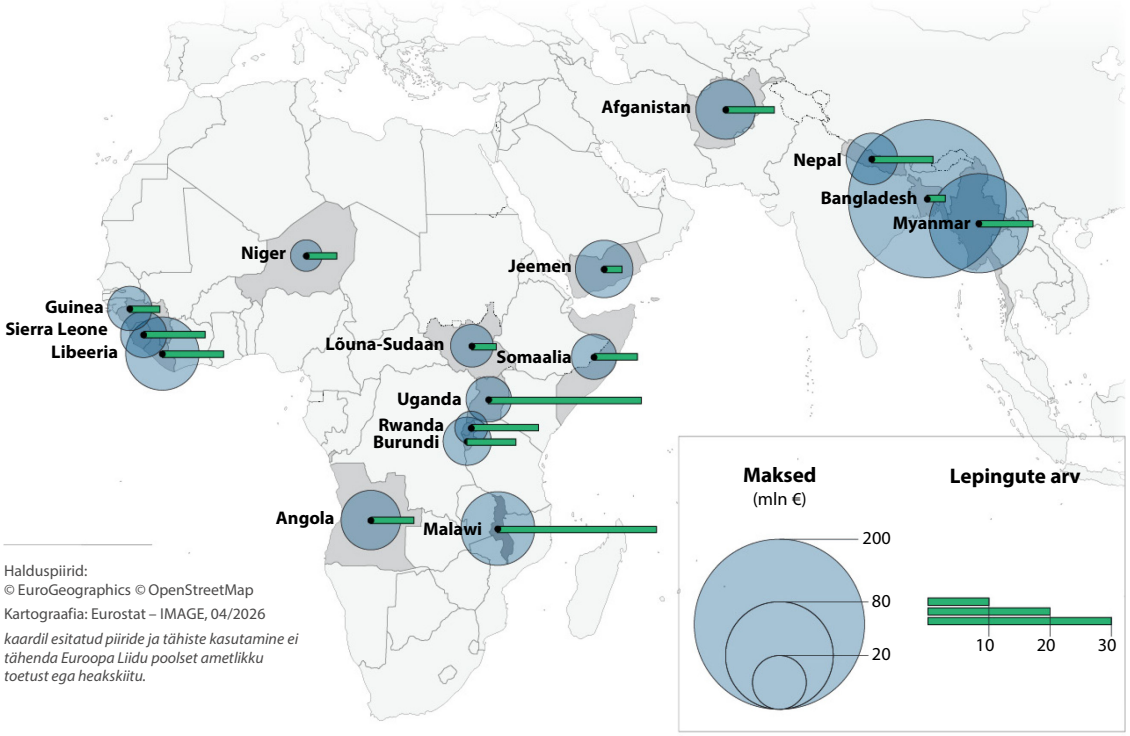

Allikas: kontrollikoda komisjoni (DG INTPA) andmete põhjal.

Erinevad toetuse andmise viisid ja vähe suuniseid eelarvetoetuse kasutamise kohta

35 Aastatel 2014–2024 andis komisjon partnerriikides ELi toetust mitmel viisil. Mõnel vähim arenenud riigil, kellele tehti sel perioodil kõige rohkem makseid, oli palju lepinguid (kas projektide või eelarvetoetuse programmide jaoks) üsna väikestes summades, samas kui teistel oli vähem lepinguid suuremates summades (***joonis 3***).

Joonis 3 | Peamiste abisaajariikidega sõlmitud lepingute arv ja neile makstud summad (2014–2024)

Märkus: lepingute arv ei hõlma mitte ainult neid, mis on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee väljatöötatud klassifitseerimissüsteemi alusel määratud kutseõppe koodi alla, vaid ka neid, mis on kuuluvad arenguabi komitee eri kutseõppe kategooriate koodide alla.

Allikas: kontrollikoda, tuginedes komisjoni andmebaasile tehnilise ja kutsehariduse kulukohustuste ja maksete kohta aastatel 2014–2024 (välja arvatud GPE).

36 Komisjoni tehnilise ja kutsehariduse finantsandmete kohaselt (punkt ***34***) on ajavahemikul 2014–2024 tehnilise ja kutsehariduse eelarvetoetuse makseid saanud kolm vähim arenenud riiki: Bangladesh (68,8 miljonit eurot) (***II lisa***), Myanmar (52,5 miljonit eurot) ja Niger (37,0 miljonit eurot) (punkt ***38***)[7]. Eelarvetoetus ei ole projektipõhine ja hõlmab otseseid rahaülekandeid kestliku arengu reforme ellu viivate partnerriikide riigikassadesse. Eelarvetoetuste maht on vähenenud (nii ELi kui ka teiste rahastajate maksed)[8], seda eelkõige Sahara-taguses Aafrikas, kus asub enamik vähim arenenud riike. Praeguses mitmeaastases finantsraamistikus jätkab komisjon mõnes riigis eelarvetoetuse andmist tehnilisele ja kutseharidusele, kuid nüüd osaleb ta peamiselt projektide vormis.

37 Täheldasime, et eelarvetoetuse kasutamise tingimused ebakindlates riikides (vt punkt ***41***) on esitatud komisjoni 2017. aasta suunistes[9], mida ei ole sellest ajast saadik ajakohastatud. Eelarvetoetuse abil on seni parandatud peamiselt tehnilise ja kutsehariduse süsteeme, samas kui ELi fookus on nihkunud tööalase konkurentsivõime suunas (punkt ***21***). Seepärast on oluline, et eri sekkumised, sealhulgas GPE rahastamine, mis on võimaldanud komisjonil säilitada ühe oma põhihariduse ja õpetajate koolituse toetusallika, täiendaksid üksteist, et võimaldada koostoimet ja tagada asjakohane tasakaal suutlikkuse suurendamise ning strateegia „Global Gateway“ eluks ja tööks vajalike oskuste prioriteedi vahel.

38 Meie Bangladeshi projektide ja programmide valim hõlmas nii projekti „Skills 21“ kui ka valdkondlikku eelarvetoetust (punkt ***36*** ja ***II lisa***). Eelarvetoetus „Bangladeshi inimkapitali arendamise programmile 21“ algas mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 raames ja jätkus aastatel 2021–2027. Tegemist on ulatusliku eelarvetoetuse programmiga, millesse EL panustab kokku 245 miljonit eurot. Sellest 165 miljonit eurot on ette nähtud alghariduse ja 79 miljonit tehnilisele ja kutseharidusele. Nigerile tehti aastatel 2014–2024 samuti tehnilise ja kutsehariduse eelarvetoetuse makseid kogusummas 37 miljonit eurot.

---

[7] Lisateave eelarvetoetuse kohta: DG INTPA veebisait eelarvetoetuse kohta ja 2024. aasta aruanne Euroopa Liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise kohta 2023. aastal, DG INTPA, lk 178–184.

[8] Swedlund HJ, Lierl M., The rise and fall of budget support: Ownership, bargaining and donor commitment problems in foreign aid, *Dev Policy Rev*, 2020, 38:O50–O69.

[9] Tools and Methods Series – Guidelines number 7 – Budget Support Guidelines – September 2017.

ELi toetus tehnilisele ja kutseharidusele keskendub üha enam tööalase konkurentsivõime parandamisele

39 Strateegia „Global Gateway“ raames nihkub komisjoni lähenemisviis tehnilise ja kutsehariduse valdkonnas osaliselt süsteemide tugevdamiselt töövõimaluste parandamisele kooskõlas strateegia „Global Gateway“ kolmanda prioriteediga hariduse valdkonnas:

40 Analüüsisime ELi tehnilise ja kutsehariduse lepinguid riikide puhul, kes said aastatel 2014–2024 kõige rohkem raha, tuginedes lepingute kirjeldustele ja eesmärkidele. Analüüsist selgub, et üha enam keskendutakse tööalasele konkurentsivõimele:

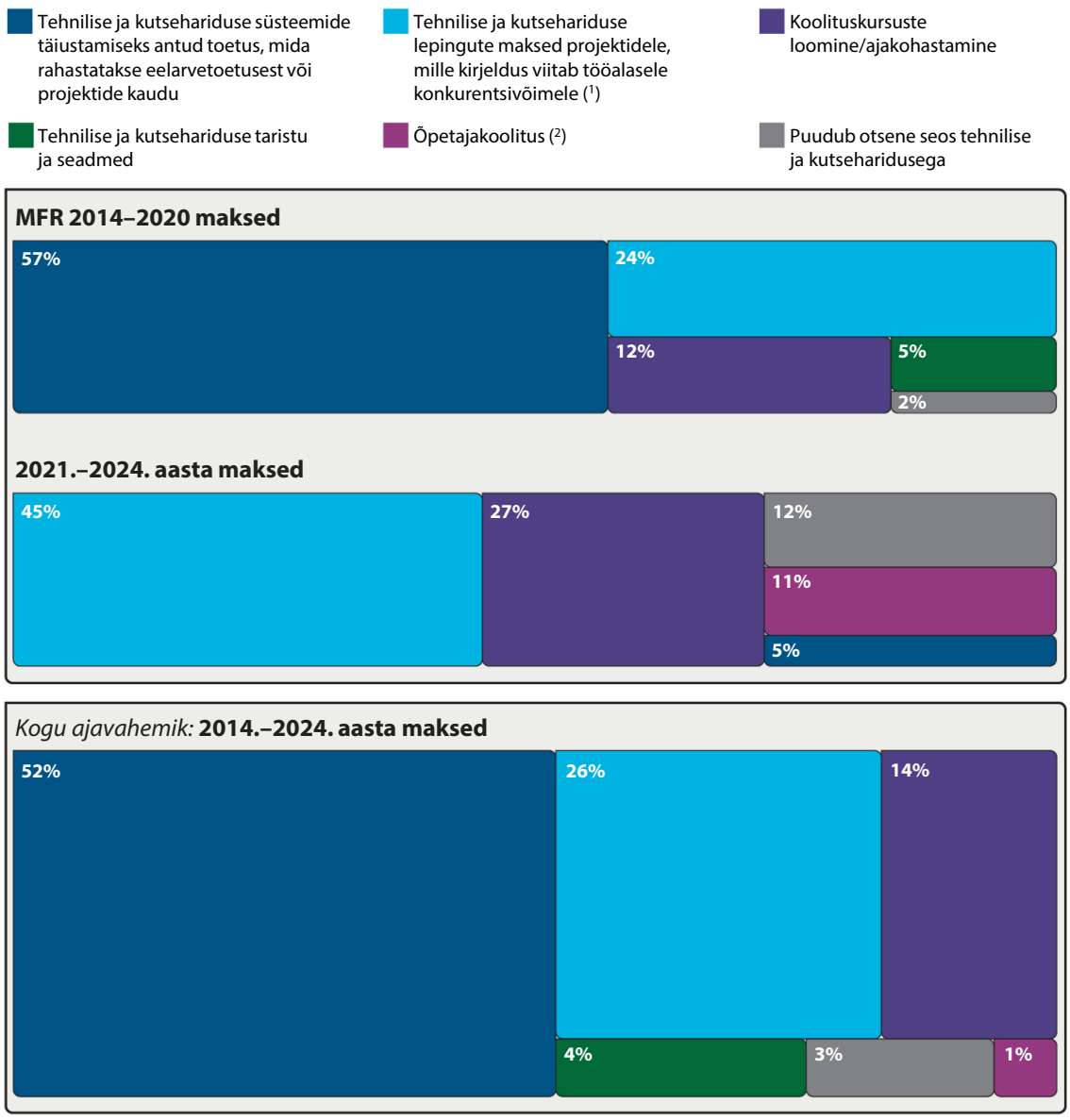
— 2014.–2020. aastal ligikaudu 24% maksetest (434 miljonit eurot);

— 2021.–2024. aastal ligikaudu 45% maksetest (42 miljonit eurot)[10].

Strateegiaga „Global Gateway“ on komisjoni lähenemisviis nihkunud süsteemide tugevdamiselt töö leidmise võimaluste parandamisele. See suundumus põhineb aga 2021.–2024. aasta maksete suhteliselt väiksel summal, mistõttu ei ole veel võimalik hinnata, kas see jätkub kogu perioodil 2021–2027. Komisjon jätkab mitmesuguste tehnilist ning kutseharidust toetavate meetmete rahastamist (***joonis 4***). Bangladeshi ja Libeeria valitsuste esindajad kinnitasid meie külastuste käigus tehtud intervjuudes, et nad vajavad endiselt toetust tehnilise ja kutsehariduse süsteemidele, mis lähevad kaugemale tööalase konkurentsivõime meetmetest (nt koolitus, sealhulgas praktikakohad, et omandada kohaliku tööturu jaoks vajalikud kutseoskused).

[10] Allikas: kontrollikoda, tuginedes komisjoni andmebaasile tehnilise ja kutsehariduse kulukohustuste ja maksete kohta aastatel 2014–2024 (välja arvatud GPE).

Joonis 4 | ELi tehnilise ja kutsehariduse toetusmaksete jaotus meetmeliikide kaupa

(1) Projektikirjeldustes võidakse viidata ka muudele eesmärkidele, nagu koolitusprogrammide ajakohastamine, ebavõrdsuse/vaesuse vähendamine jne.
(2) Ainult ELi projektid, välja arvatud GPE.

Märkus: kategooria „otsese seose puudumine tehnilise ja kutsehariduse“ on seotud erinevate meetmete ebaõige jaotamisega tehnilisele ja kutsehariduse nende arenguabikomitee koodide alusel, kuigi neil projektidel on tehnilise ja kutsehariduse vaid marginaalne seos.

Allikas: kontrollikoda, tuginedes komisjoni andmebaasile tehnilise ja kutsehariduse kulukohustuste ja maksete kohta aastatel 2014–2024, välja arvatud GPE; tehnilise ja kutsehariduse maksed riikidele, kes said aastatel 2014–2024 kõige rohkem makseid.

41 ELi toetus tehnilisele ja kutsehariduse vähim arenenud riikides on mitmesuguses vormis ja sellel on erinevad eesmärgid, sest vähim arenenud riikidel on erinev majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline kontekst. Paljusid vähim arenenud riike, sealhulgas enamikku Sahara-taguses Aafrikas, loetakse ebakindlateks riikideks[11]. Komisjon on küll koostanud suunised näitajate ja tööhõivele suunatud sekkumiste väljatöötamiseks, kuid endiselt esineb olulisi lünki. Puuduvad selged ja sidusad tehnilise ja kutsehariduse poliitikaeesmärgid ning tulemuslikkuse ja kestlikkuse näitajad. Lisaks puuduvad piisavad suunised selle kohta, kuidas saavutada vastastikune täiendavus erinevate tehnilise ja kutsehariduse meetmete vahel ning strateegia „Global Gateway“ tööalase konkurentsivõime prioriteediga (punktid ***35***–***40***).

Vähene koostöö erasektoriga

42 Erasektori kaasamine kvaliteetse tehnilise ja kutsehariduse kavandamisse võimaldab praktikantidel vajalikke oskusi omandada. Samuti vähendab see kvalifikatsioonide ja tööturu vajaduste mittevastavuse ohtu, mis suurendab võimalusi hiljem töö leidmiseks ja seega vajaduspõhise tehnilise ja kutsehariduse süsteemi loomiseks.

43 Erasektori kaasamise vajadust on rõhutanud UNESCO rahvusvaheline tehnilise ning kutsehariduse ja -koolituse keskus (UNEVOC), kes märgib: „erasektoril on kvaliteetse tehnilise ja kutsehariduse edendamisel oluline roll nii tööandja kui ka koolitajana. Olemasolevate tehnilise ja kutsehariduse programmide vastavusse viimine tööstuse nõudlusega on peamine prioriteet [---]“.

44 Mis puudutab erasektori kaasamist tehnilise ja kutsehariduse edendamisse, siis Bangladeshi ja Libeeria erasektori organisatsioonide esindajatega tehtud intervjuude käigus saadud tagasiside ei olnud üldiselt väga positiivne. Nad leidsid, et tööturul pakutavad oskused ei vasta nende vajadustele, ning kirjeldasid tehnilise ja kutsehariduse asutusi asutustena, mis pakuvad õppuritele üksnes baasoskusi.

[11] „Fragility and fragile contexts“, Norra arengukoostöö amet, 23. september 2024.

45 Väärib märkimist, et tehniline ja kutseharidus ei pruugi olla vähim arenenud riikide õpilaste jaoks piisavalt atraktiivne. Nii Bangladeshis kui ka Libeerias küsitletud sidusrühmade sõnul on paljude jaoks esimene valik mainekamaks peetav üldharidus, millele järgnevad ülikooliõpingud (kui õpitulemused ja perekondlikud majandusolud seda võimaldavad). Lisaks on perekondadel ka muid omavahel seotud põhjuseid, miks oma lapsi ei saadeta tehnilise ja kutseharidusasutustesse, näiteks:

— kõrged koolituskulud võrreldes piiratud võimalusega leida hästi tasustatud ja kindel töökoht;

— koolituskursused ei põhine tööandjate vajadustel ega asjakohastel valdkondlikel oskustel.

46 Meie küsitletud erasektori organisatsioonide esindajad leidsid, et projektide kavandamisel peaksid rahastajad ja valitsused kaasama rohkem tööandjaid. Meie valim näitas selles osas erinevaid tulemusi. 14 projektist (välja arvatud GPE õpetajakoolituse projektid (***IV lisa***)) aitas seitsme projekti kavandamisel kaasa erasektor, kelle kaasatuse tase oli erinev. Leidsime märke sellest, et erasektor oli hiljutiste projektide kavandamisse rohkem kaasatud kui varasemate projektide puhul.

47 Erasektori kaasamine võib olla keeruline riikides, kus on suur mitteametliku majanduse osakaal[12]. Vähim arenenud riikides pärineb üle kolmandiku SKPst mitteametlikust sektorist ja üle 90% tööhõivest on mitteametlik[13]. Küsitletud erasektori esindajad olid pärit ametlikust majandusest. Mitteametliku sektori majandustegevust ei registreerita maksustamiseks ega reguleerita, mistõttu on selle ulatust raske hinnata. Maailmapanga mitteametliku majanduse andmebaasi kohaselt on mitteametliku majanduse osa kogu ELi SKPst 15,6%.

[12] Rahvamajanduse arvepidamise süsteem (2025. aasta väljaanne), punkt 39.2.

[13] Kontrollikoja arvutus, mis põhineb Maailmapanga mitteametliku majanduse andmebaasil, kasutades mitteametliku majanduse suuruse hindamiseks mitme näitajaga mitme põhjusega mudelit (MIMIC) ja uusimaid kättesaadavaid andmeid mitteametliku tööhõive kohta.

48 Suure mitteametliku majandusega riigid võivad lisaks ametliku majanduse jaoks kavandatud lahendustele kasutada ka alternatiivseid koolituslahendusi. Need on näiteks:

- mitteametlik õpipoisiõpe meistrist oskustöölise juures: sellega seoses avaldas Rahvusvaheline Tööorganisatsioon 2012. aastal Aafrika ressursijuhendi, milles rõhutatakse ka mitteametliku õpipoisiõppe ja ametlike süsteemide vaheliste seoste parandamist;

- kursuste pakkumine mitteametlikult omandatud oskuste tunnustamiseks ja sertifitseerimiseks, mis on üks paljudest erinevatest lähenemisviisidest, mida on kirjeldatud Saksamaa Rahvusvahelise Koostöö Ameti 2019. aasta dokumendis „Toolkit – Learning and working in the informal economy“[14];

- varasemate õpingute tunnustamiseks mõeldud kursused ja hindamised, mis moodustasid osa ELi rahastatud projektidest, mida nägime meie auditikülastuse ajal Bangladeshis;

- valdkonnaülesed oskused inimestele, kellel puudub konkreetne kutsetunnistus. Vähim arenenud riikides võivad need inimesed töötada eri aastaaegadel eri tööstusharudes, näiteks põllumajanduses või ehituses.

Koordineerimine ELi liikmesriikidega on projektitasandil tõhus

49 Vähim arenenud riikides toetavad tehnilist ja kutseharidust mitmed rahastajad. Näiteks Bangladeshis viis ELi tehnilise abi rühm 2025. aasta novembri lõpus läbi tehnilise ja kutsehariduse toetuse kaardistamise. See näitas, et sel ajal oli käimas 21 erinevat projekti, milles osales 13 rahastajat (sealhulgas EL), kes eraldasid kokku üle 1 miljardi euro. Need hõlmasid projekte kogusummas 127 miljonit eurot, mida vähemalt osaliselt rahastas EL (Bangladeshi valitsus oli kõigi suuremate projektide puhul üks kaasrahastajatest).

50 Kooskõlastatud kavandamine ja rakendamine kõigil tasanditel on keskse tähtsusega, et tagada tulemuslikkus ja partnerriikide isevastutus. Üks võimalus selle saavutamiseks on Euroopa tiimi lähenemisviis. Komisjoni sõnul on selle lähenemisviisi eesmärk, et EL ja selle liikmesriigid – sealhulgas nende rakendusasutused ja riiklikud arengupangad – ühendaksid jõud, et suurendada oma välistegevuse vastastikust täiendavust ja mõju.

[14] Lk 15.

51 Sellega seoses täheldasime ELi ja mitme liikmesriigi tihedat koostööd piirkondlikes Euroopa tiimi algatustes Aafrikas, eelkõige kutsehariduse ja -õppe meetmepaketis nr 1 (2017–2022), kutsehariduse ja -õppe meetmepaketis nr 2 (2020–2025) ning kutsehariduse ja -õppe rakenduskavas (2024–2029). Samuti saime positiivset tagasisidet ELiga tehtava koostöö kohta liikmesriikide koostööasutustelt, kellega me konsulteerisime ja kes olid neis algatustes osalenud.

52 Meie valim hõlmas ka projekte, mille puhul kaasrahastav ELi liikmesriigi arenguagentuur oli rakenduspartner või oli rahastanud muid täiendavaid projekte. Näiteks Libeerias viis ühe projekti ellu Saksamaa rahvusvahelise koostöö amet ja Ugandas ühe projekti Belgia rahvusvahelise koostöö amet. Libeerias haldas üks rakenduspartner ka Rootsi kaasrahastatud täiendavat projekti (noorte tööhõive toetamine tehnilise ja kutsehariduse kaudu). Need on hea tava näited rahastajate koordineerimisel ning ELi ja selle liikmesriikide vahelises koostöös.

Enamik tehnilise ja kutsehariduse projekte saavutas kavandatud väljundid, kuid tõhusust ei ole sageli võimalik tõendada ning kestlikkus ja ELi nähtavus ei ole tagatud

53 Uurisime, kas komisjon rakendas tehnilise ja kutsehariduse toetust vähim arenenud riikides tõhusalt, sealhulgas võtsime arvesse järgnevat:

- asjakohaste seiresüsteemide kasutamine;
- kavandatud eesmärkide saavutamine;
- projektide kestlikkus;
- projektide nähtavus.

Enamik projekte ja programme saavutas kavandatud väljundid, kuid töökohti puudutav teave sageli puudub

Väljundieesmärgid on suures osas saavutatud, kuid on mõned tõhusust mõjutavad probleemid

54 ELi rahvusvahelistes partnerlusprojektides, kaasa arvatud tehnilise ja kutsehariduse algatustes vähim arenenud riikides, on lepingutesse ja rahastamislepingutesse lisatud loogiline raamistik või tulemusahel, et hõlbustada projektide seiret ja hindamist. Tulemusahel peaks hõlmama kolme tasandi näitajaid:

- **väljund**: otse projekti tulemusel tarnitavad kaubad või osutatavad teenused;
- **tulem**: sihtrühma käitumise muutumine keskpikas perspektiivis;
- **mõju**: pikaajaline muutus, millele projekt asjaomases riigis, piirkonnas või tööstusharus kaasa aitab.

55 Valimi 14 projektist seitset (välja arvatud GPE projektid) ja eelkõige neid, mis olid veel pooleli, tuli jälgida väljundite, tulemite ja mõju tulemusnäitajate abil (*IV lisa*), samas kui ülejäänud seitsme puhul kasutati ainult väljundnäitajaid. Täheldasime siiski, et enamik mõju- ja tuleminäitajatena kirjeldatud näitajaid olid väga sarnased väljundnäitajatega. Saadud andmete kohaselt mõõdetakse GPE projektide tulemusi ka väljundnäitajate alusel. Kuigi õpilaste õpitulemuste kohta oli kavas andmeid koguda, ei olnud need meie valimisse kuulunud kolmest projektist kahe puhul kättesaadavad. Seetõttu näitasid auditi ajal kättesaadavad andmed, et ELi tehnilise ja kutsehariduse projektide ja programmide tulemuslikkust mõõdeti peamiselt väljundnäitajate saavutamise, mitte väljund-, tulemi- ja mõjunäitajate kombinatsiooni abil. Praktikas keskenduvad tehnilise ja kutsehariduse näitajad sellisele teabele nagu näiteks koolituse läbinud inimeste arv, kuid mitte sellele, kas tänu koolitusele on saadud töökoht. Enamik meie projektidest saavutas oma väljundnäitajatele seatud eesmärgid (neli hindele „hea“, neli hindele „rahuldav“, neli „mõne puudusega“ ja viie puhul leiti, et ei ole veel võimalik järeldusi teha) (*IV lisa*).

56 Bangladeshi eelarvetoetuse programmi (punkt *38*) puhul vaatas ELi delegatsioon valitsuse maksetaotlused üksikasjalikult läbi. Kuna mõningaid muutuva summaga maksete tulemusnäitajaid ei saavutatud, vähendas komisjon vastavaid väljamakseid.

57 GPE projektid sisaldasid peamiselt seire ja hindamise väljundnäitajaid (punkt *55*). Nende seotud seireandmed olid olemas GPE peakorteris, kuid ELi delegatsioonid pidasid nende kohapealset hankimist liiga ressursimahukaks ning teatasid meile, et neil on GPE projektide edenemisega seoses vähe kommunikatsiooni ja teavet.

58 Väljundeesmärgid küll enamasti saavutati, kuid täheldasime muid ostetud seadmetega seotud probleeme, mis seavad kahtluse alla vahendite kasutamise tõhususe. Kohapealsete külastuste käigus leidsime projektidest rahastatud seadmeid ja rajatisi, mida ei olnud kasutatud (***1. selgitus***). Mõne küsitletud õpetaja sõnul on ELi rahastatud seadmed mõnikord Lääne-Aafrikas kättesaadavatest seda liiki seadmetest tehnoloogiliselt kõige uuemad. Asjaolu, et neid ei ole kasutatud, on tingitud sellistest teguritest nagu nende tehnoloogiline keerukus ja õpetajate piiratud oskused neid kasutada. Ühel juhul osteti sama standardvarustus, kuigi koolide vajadused olid erinevad. Ühel teisel juhul tehti investeering kooli, mis ei töötanud. Täheldasime mittekasutamise probleemi nii ELi kui ka GPE rahastatud projektides. Näiteks oli üks GPE rahastatud uus koolihoone Libeerias üle kahe aasta tühi valitsuse loa väidetava puudumise tõttu.

1. selgitus

Näited kasutamata seadmetest

Projekt 1 (LBR 1), Libeeria – rakendab üks rahvusvaheline organisatsioon

Projekti eesmärk on tugevdada tehnilise ja kutsehariduse sektorit, et võimaldada Libeeria noortel parandada oma tööalast konkurentsivõimet ja ettevõtluspotentsiaali võttes arvesse majanduskasvu pakutavaid võimalusi. Väljundite hulka kuuluvad valitud tehnilist ja kutseharidust pakkuvate koolidesse õpetajate leidmine, administraatorite ja koolitajate oskuste täiendamine ning hoonete (sealhulgas süsteemide, taristu ja seadmete) ajakohastamine, et pakkuda nõudlusel põhinevaid koolitusprogramme Libeeria majanduse jaoks olulistes strateegilistes sektorites. Projekt hõlmas kuut maakonda ja üheksat kooli.

Külastasime viit kooli ja nägime mitmes koolis ELi rahastatud seadmeid, mis seisid juba üheksa kuud kuni ligikaudu kaks ja pool aastat kasutamata. Lisateave ühe sellise kooli elujõulisuse kohta on esitatud ***3. selgituses***.

Põllumajanduskool. Kasutamata freesid ja keevitusseadmed

Kasutamata freesid

Keevitusseadmed

Allikas: kontrollikoda.

Kitsaskohti esines ka töö leidmist kajastavate tulemuste seires

59 Tehnilise ja kutsehariduse eesmärk on pakkuda oskusi, mis vastavad ühiskonna ja tööturu vajadustele ning aitavad luua töökohti. ELi juhenddokumentides nõutakse, et projektid sisaldaksid näitajaid, millega mõõta edasist töö leidmist (punkt ***23***), näiteks „nende tööotsijate protsent, kes leidsid ametliku töö kuue kuu jooksul pärast ELi rahastatud sekkumises osalemist“. Sellised näitajad kehtestati meie valimisse kuulunud 14 projektist seitsme puhul (välja arvatud GPE projektid).

60 Euroopa Koolitusfondi määratluse kohaselt on järeluuringud „lõpetanute kohta tehtavad retrospektiivsed analüüsid standardse uuringu abil, mis viiakse läbi mõni aeg pärast lõpetamist (tavaliselt 6 kuud kuni 3 aastat)“. Üks nende eesmärkidest on „hinnata lõpetanute üleminekut haridus- ja koolitussüsteemist tööturule“. Uuringuid peetakse üldiselt heaks tavaks ja paljudes riikides on nende kasutamine õppeprogrammide akrediteerimise ametlik nõue[15].

61 Seitsmest olemasolevate töö leidmise näitajatega projektist oli järeluuringuid tehtud kahe projekti (või nende osade) kohta ning käimasolevate või hiljuti lõpetatud projektide jaoks oli kavandatud veel neli uuringut. Ühe teise projekti puhul oli uuring küll kavandatud, kuid seda ei tehtud.

62 Raha puudumine pärast projekti tegevuste lõpuleviimist piirab rakenduspartneri suutlikkust teha järeluuringuid töö leidmisele suunatud algatuste kohta. Nende uuringute läbiviimine võib olla keeruline, eriti poliitilisest ebastabiilsusest mõjutatud oludes. Järeluuringud võivad sellegipoolest olla osa projektide lõplikust hindamisest.

Kohalikke sidusrühmi kaasatakse vähe, kuid on mõned näited headest tavadest

63 Erasektori sidusrühmadel ja kohalikel kogukondadel oli projekti rakendamisel piiratud roll. Nad olid erineval määral kaasatud meie valimisse kuulunud 14 projektist kuue (välja arvatud GPE projektid) rakendamisse (***IV lisa***). Näiteks külastasime koole, kus oli raskusi õpilastele erasektoris praktikakohtade leidmisega. Teisest küljest on ***2. selgituses*** esitatud mõned positiivsed näited erasektori kaasamisest projektide rakendamisse.

---

[15] „Carrying out tracer studies – Guide to preciping and matching skills and jobs – Volume 6“, Euroopa Koolitusfond, Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus ja Rahvusvaheline Tööbüroo, 2016.

2. selgitus

Näited erasektori kaasamisest

Projekt 1 (BGD 1), Bangladesh – rakendab üks rahvusvaheline organisatsioon

Sellel suurprojektil on mitu eesmärki, sealhulgas:

- laiendada pädevuspõhise koolituse ja hindamise pakkumist haridus- ja koolitusasutuste koolitajatele, hindajatele ja juhtidele;
- koostada kvaliteetsemad õppeprogrammid ja -materjalid kättesaadavaks tehnilise ja kutsehariduse õpetajatele, õpilastele ja teistele osalejatele;
- muuta seitse olemasolevat tehnilise ja kutsehariduse asutust näidisasutusteks.

Üks neist näidisasutustest, mida auditi käigus külastasime, on osa organisatsioonist, millel on oma tööandjate komitee, mis annab korrapäraselt tagasisidet ja korraldab kohtumisi. Komitee osaleb ka asutuse õppekava koostamises. Õppeasutus reageerib tööstuse nõudlusele spetsiaalsete kursustega ning pakub koolitust oma ruumides kogu riigis ning samuti erasektori ettevõtetes kohapeal.

Teises külastatud asutuses on töö leidmisel tuge pakkuv töötaja ja karjäärispetsialist, kes loovad kontakte tööstusega ja korraldavad töömesse. Neil on sidemed kooli lähipiirkonnas tegutseva 24 ettevõttega.

Projekt nr 2 (LBR 2), Libeeria – rakendab ühe ELi liikmesriigi arenguagentuur

Seda projekti kaasrahastavad EL ja liikmesriik ühiselt. Kool on riigi ainus eraomandis olev ja mittetulundusliku asutusena tegutsev kutseõppekeskus. See kuulub kolmele ehitustööstuse erasektori ühendusele, kes kooli ka juhivad. Kooli juhatus koosneb nende kolme ühenduse, asjaomaste ministeeriumide ja ühe suure eraettevõtte esindajatest. Lisaks mitmele lühikursusele pakub kool nelja nõudlus- ja pädevuspõhist koolituskursust, mille prioriteet on ehitussektor. Kõik õppekavad sisaldavad ka koolitust tööalase konkurentsivõime ja ettevõtlusoskuste kohta.

Allikas: kontrollikoda.

Enamikul projektidel on pärast rahastamise lõppemist raske tegevust jätkata

Kestlikkus kavandamisetapis

64 Selleks et ELi rahastatavatel projektidel oleks püsiv mõju, on oluline, et kestlikkusmeetmed oleksid ette nähtud juba projekti kavandamise etapis ja et komisjon neid hindaks. Nii oli see kõigi meie valimisse kuulunud projektide puhul, kuid selle ulatus, lähenemisviis ja dokumenteerimise viis olid erinevad:

- nelja projekti puhul (välja arvatud GPE projektid) oli kirjeldati projekti kestlikkust suhteliselt lühidalt; ühel juhul selgitati selles punktis, et projekti pikaajalise kestlikkuse tagamiseks uuriti erinevaid võimalusi;

- kümne projekti puhul (välja arvatud GPE projektid) oli küll üksikasjalikumkirjeldus, sealhulgas riskianalüüs, millele olid mõnel juhul lisatud leevendusmeetmed. Nende riskianalüüside ulatus ja põhjalikkus oli aga väga erinev. Kui leevendusmeetmed lisati, olid need mõnikord puhtalt teoreetilised ja põhinesid alusetutel eeldustel, nagu tulevase riikliku rahastamise saamine.

65 Väljumisstrateegiad on vajalikud, et mitte kaotada varasema tööga saavutatut. Paljud allikad nõuavad arenguprojektide või -programmide kavandamisel väljumisstrateegia kavandamist ning vajaduse korral selle strateegia muutmist projekti käigus[16].

66 Ühe valimisse kaasatud projekti puhul oli väljumisstrateegia üks mitmest meetmest, mille eesmärk oli tagada kestlikkus. Strateegia ühendas koolitusprogrammi, mis hõlmas osalejate uute oskuste sertifitseerimist (pärandi taastamise ja kultuuritööstuse valdkonnas), katseprojektiga uute ja olemasolevate ettevõtete toetamiseks. Eesmärk oli edendada neid oskusi erasektoris, parandades seeläbi osalejate töö leidmise võimalusi. See peaks võimaldama nende oskuste edasiandmist laiema kogukonna liikmetele, tuua töövaldkonda uusi õpipoisse ja luua positiivseid impulsse, et tagada püsiv majanduslik mõju.

[16] Näiteks Julika Schmitz, Thomas Schwedersky, Anika Seidel, „What is a good project - Success factors for international cooperation“, Saksa Rahvusvahelise koostöö amet, oktoober 2023.

Projektide kestlikkus pärast rakendamist

67 Sageli on probleemiks ELi tehnilise ja kutsehariduse projektide kestlikkuse tagamine vähim arenenud riikides, näiteks praeguste konfliktide või muude rahu ja demokraatiat ähvardavate ohtude tõttu paljudes neist riikidest. Näited meie valimisse kuulunud riikidest on 2024. aasta juuli rahutused Bangladeshis, millele järgnes vahevalitsuse moodustamine, 2023. aasta juuli sõjaväeline riigipööre Nigeris ja alates 2014. aastast kestev kodusõda Jeemenis. Meie külastuse ajal mainiti sageli ka 1989.–2005. aastal Libeerias toimunud kodusõdade püsivat mõju. Isegi demokraatiale üleminek võib mõjutada projektide kestlikkust, kuna uus valitsus ei pruugi jätkata oma eelkäija toetust mõnele projektile.

68 Meie analüüs näitab, et peaaegu kõigil valimisse kaasatud projektidel, sealhulgas GPE projektidel, on kestlikkusega seotud probleeme (***IV lisa***). Nelja projekti puhul ei olnud meil võimalik kestlikkuse kohta järeldusi teha, sest nende rakendamine oli alles algusjärgus.

69 ***3. selgituses*** on toodud näited meie valimisse kuulunud projektide kestlikkusega seotud probleemidest.

3. selgitus

Näited meie valimisse kuulunud projektide kestlikkusega seotud probleemidest

Projekt 1 (BGD 1), Bangladesh – rakendab üks rahvusvaheline organisatsioon

Rakenduspartner oli kindlaks määranud mitu kestlikkuse tagamise meedet. Need hõlmasid muu hulgas riikliku kvalifikatsiooniraamistiku kavandit, tehnilise ja kutsehariduse õpetajate kutsealast arengut, tehnilise ja kutsehariduse asutuste lõpetanute toetamist ja töö leidmist (strateegia, tegevuskava) ning riiklikku tehnilise ja kutsehariduse kampaania strateegiat ja tegevuskava.

Tööandjate esindajad ja osa valitsusest olid siiski mures tegevuse kestlikkuse üle pärast projekti lõpuleviimist, kuna kestlikkuse tegevuskavades ei olnud täpsustatud, kes mida ja millal teeb.

Projekt 2 (LBR 1), Libeeria – rakendab üks rahvusvaheline organisatsioon

Projekti piirkonnas on üheksa tehnilise ja kutsehariduse kooli kuues maakonnas. Kahel neist koolidest olid ELi rahastatud seadmed, mida ei kasutata (***1. selgitus***).

Külastatud põllumajanduskool ei olnud praegusel kujul elujõuline. Kooli muust asustusest kauge asukoht ja oluliste rajatiste, sealhulgas söökla ja möbleeritud majutuse puudumine ei võimaldanud õpilasi vastu võtta. Lisaks oli põllumajanduslik tegevus suures osas lõpetatud ning alles oli jäänud ainult vähest hooldust vajavad põllukultuurid ja mõned kitsed.

Kuigi ELi rahastamine võimaldas renoveerida mitmesuguseid hooneid ning hankida seadmeid ja koolitarbeid, ei olnud kool elektrivõrguga ühendatud ja tal puudusid vahendid generaatori jaoks bensiini ostmiseks.

Projekt nr 3 (LBR 2), Libeeria – rakendab ühe ELi liikmesriigi arenguagentuur

Kuigi kool on hea näide erasektori koostööst ja kaasamisest (***2. selgitus***, 2. projekt), on selle rahaline elujõulisus ohus. Selleks et kool saaks püsima jääda, kattis projekti teine rahastaja kooli jooksvaid kulusid kuni 2025. aasta oktoobri lõpuni.

Registreerimistasudest ja kooli õpilasmajutuse üürist saadav tulu ei ole piisav koolituskeskuse ülalpidamiseks pärast projekti lõppu. Meie auditi ajal kasutas kooli136 registreeritud õpilasest majutust ainult 45, kuna see oli märkimisväärselt kallim kui kohalikud alternatiivid.

Projekti vahehindamises märgiti, et parimal juhul on kestlikkus võimalik saavutada kolm aastat pärast projekti lõpuleviimist. Meie intervjuude põhjal ei ole täielik isemajandamine võimalik ja kestlikkus sõltub sellest, kas valitsus pakub lisaks muudele tuluvõimalustele vähemalt mõningast toetust. Muud tuluvõimalused võiksid hõlmata sertifitseerimisteenuseid või lühikursusi eraettevõtjatele.

Projekt 4 (NER 1), Niger – rakendab valitsus

Projekt hõlmas ELi rahastatava IT-kooli loomist ja see viidi lõpule enne 2023. aasta juulis toimunud sõjaväelist riigipööret. Auditi ajal ei olnud aga ametlikku kooli rajamise korraldust veel allkirjastatud ja kooli e-posti aadressid ei olnud enam aktiivsed.

Lisaks lõpetati pärast 2022. aastat sama projekti raames varem korraldatud edukad digivaldkonna konkursid, mille eesmärk oli edendada Nigeri digisektorit ning leida ja toetada noori diginovaatoreid.

Allikas: kontrollikoda.

70 Libeeria külastuse käigus tuvastasime ka väärarusaama projektide kestlikkusest. Mõned valitsusametnikud, koolijuhid ja õpetajad, kellega kohtusime, leidsid, et pärast tehnilise ja kutsehariduse seaduse vastuvõtmist Libeerias oleksid tehnilise ja kutseharidust pakkuvad koolid autonoomsed või poolautonoomsed ja saaksid seega teenida tulu, pannes õpilased tootma müügiks selliseid massitooteid nagu toolid ja lauad. Kirjeldatud lahenduse potentsiaalne puudus on aga see, et tulu teenimise võimaldamine võib juhtida tehnilist ja kutseharidust pakkuvate koolide tähelepanu kõrvale nende põhitegevusest, hariduse pakkumisest[17].

71 GPE projektides esines samasuguseid kestlikkusega seotud probleeme nagu ELi rahastatud või kaasrahastatud projektides:

- Bangladeshis kohustus eelmine valitsus viienda põhihariduse arendamise programmi raames laiendama GPE koolitust eelharidusele (üle 4-aastastele lastele) ja vanemõpetajate koolitamisele. On aga küsitav, kas selline laiendamine, isegi kui see toimub etapiviisiliselt, on praktikas võimalik ilma koolieelse hariduse programmi mõju süstemaatiliselt hindamata, arvestades, et Bangladeshis on peaaegu 120 000 algkooli. Teine probleem on see, et koolitatud vanemõpetajad olid sageli oma karjääri lõpus ja on sellest ajast alates pensionile jäänud;

- kuna Libeerias on õpetajakoolitust pakkuvad asutused juba olemas, valis GPE need välja pakkuma kestlikkust toetavat õpetajate täienduskoolitust. Oma programmidokumendis hindas GPE „institutsioonilise rakendamis- ja jätkusuutlikkusega“ seotud riski märkimisväärseks. See on kooskõlas meie poolt Libeerias külastatud ELi projektides nähtuga Nendes õppeasutustes on keeruline tõhusalt õpetajaid koolitada[18]. Eespool toodud tähelepanek Bangladeshis pensionile jäänud vanemõpetajate kohta kehtib ka Libeeria kohta;

- meie valimisse kuulunud Nigeri GPE projekti puhul täheldati projekti hindamisel suurt kestlikkusega seotud riski. 2025. aastal tehtud intervjuud näitasid, et ministeeriumide peamised sidusrühmad on hariduse ja koolituse strateegilise territoriaalse arengukava omaks võtnud vähesel määral. Kohalike vestluspartnerite sõnul oli see osaliselt tingitud märkimisväärsest tööjõu voolavusest alates 2023. aastast, aga ka kava ja selle prioriteetsete strateegiate tõhusa vahendamise puudumisest.

---

[17] „Building better formal TVET systems – Principles and practice in low and middle-income countries“, Maailmapank/ILO/UNESCO 2023, lk 100.

[18] Kennedy, G.M., „Rethinking teacher education in Liberia’s rural teacher training institutes: key challenges and strategic solutions“, Discovery Education, 16.6.2025.

72 Tehnilise ja kutsehariduse projektide vähese kestlikkuse põhjuseks on nii struktuurilised, institutsioonilised kui ka finantstegurid. Need hõlmavad partnerriikide ebapiisavaid investeeringuid haridusse, asutuste vahel killustatud kohustusi ja suurt tööjõu voolavust nii riiklikes ametiasutustes kui ka rakendusorganisatsioonides. Kestlikkust piirab ka nõrk koostöö avaliku ja erasektori sidusrühmade vahel, sageli olukorras, kus erasektor on väike ja tööturud on suures osas mitteametlikud. Lisaks kipuvad projektid sõltuma suurel määral rahastajate toetusest ning neis ei pöörata piisavalt tähelepanu rahalisele elujõulisusele ja väljumisstrateegiatele. Mõned rakenduspartnerid keskenduvad rohkem väljunditele kui oskuste vastavusse viimisele tööturu vajadustega. Mõnel juhul ei olnud tarnitud seadmed kohalike oludega vastavuses, mis piiras veelgi nende kasutamist ja pikaajalist elujõulisust.

ELi projektide nähtavusega on kohati probleeme

73 Kuna tehnilise ja kutsehariduse rahastajaid on palju (punkt ***49***), konkureerivad ELi projektid nähtavuse nimel teiste projektidega. Strateegia „Global Gateway“ ja 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga on komisjon liikunud pigem kõrgema tasandi strateegilise kommunikatsiooni kui projektipõhise kommunikatsiooni suunas, nagu varem.

74 2022. aastal andis komisjon välja suunised välistegevuse ning teavitamise ja ELi nähtavuse suurendamise kohta. Nad rõhutasid, et:

— „ELi rahaliste vahendite saajatel on üldine kohustus teha teatavaks rahastuse päritolu ja tagada saadud ELi rahaliste vahendite nähtavus“, mis hõlmab ELi embleemi ja „Global Gateway“ logo nähtavasse kohta paigutamist. Külastatud projektid olid üldiselt selle nõude täitnud;

— strateegilise kommunikatsiooni puhul „võib EL teatavatel juhtudel otsustada rahastada valitud poliitilistest prioriteetidest teavitamise meetmeid osana konkreetsest programmist või projektist“. Me nägime, et sellist strateegilist kommunikatsiooni kasutati vähe.

75 ***4. selgituses*** on esitatud mõned näited ELi embleemi ja strateegia „Global Gateway“ logo kasutamise kohta külastatud projektides. Mõnda neist on väga raske märgata.

4. selgitus

ELi embleemi ja strateegia „Global Gateway“ logo kasutamine tehnilise ja kutsehariduse projektides

Bangladeshi näited

Libeeria näited

Allikas: kontrollikoda.

76 Eelarvetoetuse puhul on nähtavuse saavutamine veelgi keerulisem, kuna ELi raha läheb partnerriigi riigieelarvesse. GPE projektide puhul leidsime, et puudub teadlikkus sellest, et EL on peamine rahastaja (neljas Bangladeshis ja Libeerias külastatud koolis oli sellest teadlik ainult iga kümnes küsitletud inimene). Maailmapanga/GPE nähtavus oli vaid veidi parem. Neljast külastatud koolist kahes olid aga olemas GPE plakatid. Valdav enamik osalejatest arvas, et nende koolitus on osa riigi valitsuse programmist. Kokkuvõttes oli meie valimisse kuulunud ELi projektide nähtavus halb.

III auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige George Marius Hyzler, võttis käesoleva aruande vastu 29. septembri 2026. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president
Tony Murphy

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

01 2024. aastal moodustasid vähim arenenud riigid 14,6% maailma elanikkonnast, kuid ainult 1,4% selle sisemajanduse koguproduktist (SKP). Nende SKP kasv (3,9%) oli siiski kiirem kui ülemaailmne SKP kasv (2,9%)[1]. Haridus on inimarengu oluline osa ning aitab inimestel omandada majandusarenguks vajalikke oskusi ja teadmisi. Eelkõige võimaldab tehniline ja kutseharidus (vt määratlust ***selgituses*** allpool) inimestel siseneda tööturule või hakata füüsilisest isikust ettevõtjaks ning tagab kvalifitseeritud tööjõu piisava pakkumise.

Selgitus

Tehnilise ja kutsehariduse määratlus

„Tehniline ja kutseharidus“ hõlmab haridust, koolitust ja oskuste arendamist mitmesugustes kutsevaldkondades, tootmises, teenustes ja üldises toimetulekus.

Kutseharidus ja -õpe kui elukestva õppe osa võib toimuda kesk-, keskharidusjärgsel ja kolmandal tasemel ning see hõlmab töökohapõhist õpet ja täiendusõpet ning kutsealast arengut, mis võib anda kvalifikatsiooni. See pakub ka mitmesuguseid oskuste arendamise võimalusi, mis on kohandatud riigi ja kohalikule kontekstile. Õppimisoskus, kirja- ja arvutusoskuse ning valdkonnaüleste ja kodanikuoskuste arendamine on tehnilise ja kutsehariduse lahutamatud osad.

Allikas: UNESCO rahvusvaheline tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe keskus, mida tuntakse UNESCO-UNEVOCi nime all.

[1] Maailmapanga Grupp – andmed vähim arenenud riikide kohta.

Vähim arenenud riigid

02 1971. aastal kehtestas ÜRO Peaassamblee vähim arenenud riikide kategooria. Sellega tunnistas rahvusvaheline üldsus vajadust vähim arenenud riikide toetamise erimeetmete järele. ÜRO määratluse kohaselt on vähim arenenud riigid need, kelle sissetulek on väike ja kes seisavad silmitsi tõsiste struktuursete takistustega kestlikule arengule. Vähim arenenud riigiks liigitamiseks peab riik vastama kolmele kriteeriumile (sissetulek elaniku kohta, inimkapital ning majanduslik ja keskkonnaalane haavatavus) ning olema klassifitseerimisega nõus[2].

03 Vähim arenenud riikide kategooriast väljumine on riigi ajaloos oluline arengualane verstapost. Tegu on mitmeaastase protsessiga, mis algab ametlikult siis, kui riik vastab esmakordselt ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu arengupoliitika komitee poolt iga kolme aasta järel tehtava läbivaatamise käigus kategooriast väljumise kriteeriumidele.

Kestliku arengu eesmärgid ja rahvusvaheline haridustoetus, sealhulgas tehnilisele ja kutseharidusele

04 ÜRO liikmesriigid võtsid kestliku arengu tegevuskava 2030 vastu 2015. aastal. Tegevuskava keskmes on 17 kestliku arengu eesmärki. Hariduse jaoks on eriti olulised kaks kestliku arengu eesmärki:

- kestliku arengu eesmärk nr 4 – kvaliteetne haridus: tagada kõikidele kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused;
- kestliku arengu eesmärk nr 8 – inimväärne töö ja majanduskasv: toetada kestvat, kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ning täielikku ja tootlikku tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö. Sellega seotud kestliku arengu eesmärgi alaeesmärk 8.6 „noorte tööhõive, hariduse ja koolituse edendamine“ hõlmab näiteks järgmist sihti: „vähendada 2020. aastaks oluliselt mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaalu“.

Lisaks kestliku arengu eesmärkidele nr 4 ja 8 on haridus seotud kõigi muude kestliku arengu eesmärkide saavutamisega[3].

---

[2] ÜRO vähim arenenud riikide nimekiri, ÜRO arengupoliitika komitee.

[3] UNESCO, *Global education monitoring report summary 2016*.

05 2022. aastal moodustas rahastajate antav ametlik arenguabi 12,2% madala sissetulekuga riikide hariduskuludest, samas kui leibkondade panus moodustas ligikaudu veerandi (25,8%)[4]. ELi haridustoetus madala sissetulekuga riikides moodustab murdosa eespool nimetatud 12,2% hariduskuludest, mis kaetakse ametliku arenguabiga.

ELi haridustoetus, sealhulgas tehnilisele ja kutseharidusele „Global Gateway“, naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ ja nende eelkäijate kaudu

06 Komisjoni ja ELi kõrge esindaja poolt 2021. aastal käivitatud strateegia „Global Gateway“ on ELi strateegia, mille eesmärk on edendada arukaid, puhtaid ja turvalisi ühendusi digi-, energia- ja transpordisektoris ning tugevdada tervishoiu-, haridus- ja teadussüsteeme kogu maailmas. Strateegia „Global Gateway“ on kooskõlas ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärkidega.

07 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames on ELi arenguabi antud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ (NDICI-Globaalne Euroopa) kaudu. Komisjoni rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi (DG INTPA) haridusvaldkonna veebilehel on märgitud, et „ELi eesmärk on kaotada kvalifitseeritud õpetajate puudus ning edendada tehnilist ja kutseharidust, et noored saaksid õiglase rohe- ja digipöörde kontekstis enesekindlalt töökohti luua ja tööle asuda“.

08 Instrumendi eesmärgid on kindlaks määratud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruse artiklis 3. Haridus ja kutseõpe aitavad kaasa nende eesmärkide saavutamisele, eelkõige vaesuse kaotamisele ja sotsiaal-majanduslikule integratsioonile. Määruse II lisa („Geograafiliste programmide koostöövaldkonnad“) ja III lisa („Teemaprogrammide sekkumisvaldkonnad“) sisaldavad seetõttu mitmeid viiteid haridusele.

[4] UNESCO ja Maailmapank, *Education Finance Watch 2024*, lk 5.

Ülemaailmne hariduspartnerlus ja õpetajakoolitus

09 Ülemaailmne hariduspartnerlus (GPE) loodi Maailmapanga hallatava finantsvahendusfondina. Selle sihtvaldkonnad haridusele kättesaadavus, hariduse rahastamise parandamine partnerriikides, varajane õpe, kriisiaegne haridus, sooline võrdõiguslikkus, kaasav haridus, õpitulemuste parandamine ja kvaliteetne õpetamine. Alates fondi käivitamisest (2003. aastal) kuni 2025. aasta lõpuni on GPE sihttoetustena eraldatud 90 partnerriigile heakskiidetud rahastamist summas 10,9 miljardit USA dollarit. Lisaks otsetoetuste rahastamisele kaasab GPE partnerriikide haridusprogrammide täiendavat kaasrahastamist (2025. aasta lõpuks kokku 4,7 miljardit USA dollarit[5]).

10 Rahastamisperioodil 2021–2025 on EL (liikmesriigid ja komisjon) GPE suurim rahastaja. Komisjoni president von der Leyen on Maailmapangaga sõlmitud kokkuleppe alusel lubanud praeguse mitmeaastase finantsraamistiku raames eraldada 700 miljonit eurot. Aastatel 2016–2025 maksis komisjon GPE fondi kokku 1022,7 miljonit eurot[6].

11 GPE 2025. aasta tulemusaruande kohaselt kasutati aastatel 2021–2025 GPE rakendustoetusi 4,7 miljoni õpetaja koolitamiseks. GPE peakorteri andmetel ulatusid aastatel 2021–2024 GPE maksed õpetajate koolitamiseks vähim arenenud riikides 307 miljoni USA dollarini (ELi mõtteline osa selles on proportsionaalne tema maksetega GPE fondi).

Ülesanded ja kohustused

12 Toetust tehnilisele ning kutseharidusele ja -õppele vähim arenenud riikidele antakse keerulises keskkonnas, millesse on kaasatud paljud sidusrühmad. Nende hulka kuuluvad vähim arenenud riigid, liikmesriigid (sealhulgas nende riiklikud arenguagentuurid, ministeeriumid ja saatkonnad), muud rahvusvahelised rahastajad ja rahvusvahelised organisatsioonid, Euroopa välisteenistus, ELi delegatsioonid partnerriikides, piirkondlikud ELi delegatsioonid, komisjoni peakorter, rahvusvahelised finantsasutused, erasektor, tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud, kutsehariduse ja -õppe pakkujad (näiteks tehnilist ja kutseharidust pakkuvad koolid) ning kodanikuühiskonna organisatsioonid.

13 Komisjonis kuulub ELi haridustoetus vähim arenenud riikidele peamiselt DG INTPA pädevusse. Ühe vähim arenenud riigi (Jeemen) eest vastutab alates selle loomisest 2025. aasta veebruaris Lähis-Ida, Põhja-Aafrika ja Pärsia lahe peadirektoraat (DG MENA)

---

[5] Allikas: GPE.

[6] Allikas: Samas.

14 Vähim arenenud riikides asuvatel ELi delegatsioonidel on samuti oluline roll. Nad töötavad välja iga-aastased programmid ja tegevuskavad, mis võivad hõlmata tehnilist ja kutseharidust, kui see on osa kõnealuse riigi strateegiast. Tehnilise ja kutsehariduse ELi-poolset rahastamist rakendab eelarve otsese täitmise raames komisjon või eelarve kaudse täitmise raames partnerorganisatsioonid või ELi või kolmandate riikide muud asutused.

Auditi ulatus ja käsitlusviis

15 Auditi ulatus hõlmab hinnangut tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe ELi-poolsele rahastamisele ning ELi panusele GPE õpetajakoolitusse vähim arenenud riikides. Kuigi kõige rohkem käsitleme kutseõpet, hõlmab meie hindamine ka kutsehariduse ja -õppe toetamist.

16 Audit hõlmas nii 2014.–2020. aasta kui ka 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistikus eraldatud rahastamist, kusjuures aastatel 2014–2024 võetud kulukohustused ja tehtud maksed olid andmebaasis, mille saime komisjonilt (872 miljonit eurot kulukohustustena ja 643 miljonit eurot maksetena, sealhulgas õpetajate koolitusega seotud GPE maksed (ELi mõtteline osa)) (vt ka ***joonis 2*** ja punkt ***33*** andmete usaldusväärsuse kohta).

17 Uurisime, kas ELi toetust tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides anti tõhusalt ja kestlikult. Täpsemalt hindasime, kas:

- komisjon kavandas oma toetuse tehnilisele ja kutseharidusele vähim arenenud riikides asjakohaselt;
- komisjon rakendas tehnilise ja kutseharidusele antavat toetust vähim arenenud riikides tõhusalt ja kestlikult.

18 Täiendav teave auditi ulatuse ja käsitlusviisi kohta on esitatud alloleval ***joonisel***.

Joonis | Auditi ulatus ja käsitlusviis – lisateave

Analüüsisime

- Komisjoni DG INTPA ja Euroopa välisteenistuse dokumente ja tööd
- Uuringuid, aruandeid ja andmeid tehnilise ja kutsehariduse valdkonnas

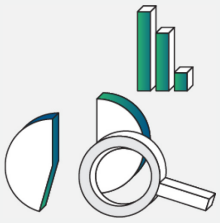
Vestlesime

- Komisjoni talituste esindajatega (DG ECFIN, SG REFORM, DG ENER)
- Euroopa välisteenistuse peakorteri ja ELi delegatsioonide töötajatega
- ELi liikmesriikide arenguagentuuride töötajatega
- GPE peakorteri esindajatega
- Külastatud riikides: valitsusasutuste, projektide rakenduspartnerite, muude rahastajate, projektide toetusesaajate, tööstuse ja tööandjate esindajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja vahendite lõplike saajatega

Hindasime

- ELi tehnilise ja kutsehariduse toetust koondtasandil
- Kahte vähim arenenud riiki kohapealsete kontrollkäikude ajal (Bangladesh ja Libeeria)
- Kolme vähim arenenud riiki dokumentide läbivaatamise kaudu (Niger, Uganda ja Jeemen)

Kontrollisime

- 17 projekti ja eelarvetoetuse programmi (14 ELi poolt ja kolm GPE projekti, mida kaasrahastas EL) viies riigis (Bangladesh, Libeeria, Niger, Uganda ja Jeemen), mis hõlmasid erinevates etappides olevaid erinevaid sekkumisliike
- Koordineerimist asjaomaste sidusrühmadega
- Vajaduste hindamist, projektide valikut, nende eestärke ja näitajad, seiresüsteeme, eesmärkide saavutamist ning projektide kestlikkust ja nähtavust

Allikas: kontrollikoda.

19 Bangladesh ja Libeeria valiti kohapealseteks kontrollkäikudeks ning Niger, Uganda ja Jeemen kaugkontrolliks, kasutades samu kriteeriume: ELi tehnilise ja kutsehariduse toetuse olulisus (keskendusime vähim arenenud riikidele, kes said aastatel 2014–2024 kõige rohkem toetust), vähim arenenud riikide kategooriast väljumise staatus, geograafiline asukoht, julgeolekuolukord ning kontrollikoja hiljutiste auditikülastuste ja komisjoni hindamis-/õpperühmade külastuste katvus. Igas riigis kontrolliti nii palju kui võimalik mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 ja 2021–2027 projektide ja eelarvetoetuse programmide kombinatsiooni koos eri liiki tegevuste ja rakenduspartneritega ning GPE õpetajakoolituse projekti, võttes arvesse komisjoni märkimisväärset panust GPEsse ning õpetajakoolituse tähtsust ühe valdkonnana, kus pakutakse pidevalt täienduskoolitust.

20 Meie auditimetoodika on kooskõlas kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvahelise organisatsiooni (INTOSAI) rahvusvaheliste auditistandarditega.

II lisa. Valimi projektid

Projekti number	Rahastamisperiood	Rakenduspartner	Projekti kirjeldus	ELi rahastamine *(mln €)*	ELi tehnilise ja kutsehariduse maksed aastatel 2014–2024 (*mln €*)	Projekti algus	Projekti lõpp
BGD 1	MFR 2014–2020	Rahvusvaheline organisatsioon	„Skills 21“ – kodanike võimestamine kaasava ja kestliku majanduskasvu nimel	22,5	22,5	1/2017	06/2024
BGD 2	MFR 2014–2020	Partnerriigi asutused	Valdkondlik eelarvetoetus inimkapitali arendamise programmile 2021 (HCDP 21) – kuni addendum 3ni	79,5	68,8	07/2018	12/2025
BGD 3	MFR 2021–2027	Partnerriigi asutused	Valdkondlik eelarvetoetus inimkapitali arendamise programmile 2021 (HCDP 21) – addendum 4	Täiendavat üldeelarvet ei ole – kulukohustused. 12,0	0,0	12/2024 (allkiri lisatud)	06/2027
BGD GPE	2021–2024 eraldatud toetus	Rahvusvaheline organisatsioon	GPE projekt „Kvaliteetõpe kõigile“ – 53,5 mln USD suurune toetus lisaks palju suuremale laenule – analüüsiti õpetajakoolituse osa	(8,1 kõigile õpetajakoolituse rahastajatele)	1,4 (ELi mõtteline osa)	09/2018	12/2024

Projekti number	Rahastamisperiood	Rakenduspartner	Projekti kirjeldus	ELi rahastamine *(mln €)*	ELi tehnilise ja kutsehariduse maksed aastatel 2014–2024 (*mln €*)	Projekti algus	Projekti lõpp
LBR 1	2014–2020	Rahvusvaheline organisatsioon	„Youth Rising I“ – ELi toetus Libeeria noorte tehnilisele ja kutseharidusele ja -õppele	19,5	19,5	09/2018	Pooleli
LBR 2	2014–2020	ELi liikmesriigi arenguagentuur	Erasektori pakutav tehniline ning kutseharidus ja -õpe Libeerias	5,8	2,9	09/2020	05/2024
LBR 3	2021–2027	Rahvusvaheline organisatsioon	„Youth Rising II“ – ELi toetus Libeeria noortele mõeldud tehnilisele ning kutseharidusele ja -õppele	25,0	6,4	12/2023	Pooleli
LBR GPE	2021–2024 eraldatud toetus	Rahvusvaheline organisatsioon	GPE projekt „Getting to best in education project“ 11,0 mln USD suuruse toetusega – analüüsiti õpetajakoolituse osa	(0,6 kõigi õpetajakoolituse rahastajate puhul)	0,1 (ELi mõtteline osa)	06/2018	06/2023
NER 1	2014–2020	Partnerriigi asutused	„Subvention pour l’appui pilote à la Stratégie Niger 2.0 „Marche vers la Société de l’Information, marche vers la Société de la Connaissance”	0,9	0,3	03/2021	01/2023
NER 2	2021–2027	ELi liikmesriigi arenguagentuur	„Programme d’appui au développement de l’éducation au Niger à travers le Fonds Commun Sectoriel de l’Education”	15,0	3,0	01/2023	08/2024 (lõpetatud)

Projekti number	Rahastamisperiood	Rakenduspartner	Projekti kirjeldus	ELi rahastamine *(mln €)*	ELi tehnilise ja kutsehariduse maksed aastatel 2014–2024 (*mln €*)	Projekti algus	Projekti lõpp
NER GPE	2021–2024 eraldatud toetus	Rahvusvaheline organisatsioon	GPE projekt „Rahastamine valdkondliku haridusprogrammi rakendamiseks“, toetus 84,2 mln USD	(11,1 kõigi õpetajakoolituse rahastajate puhul)	1,9 (ELi mõtteline osa)	12/2020	12/2024
UGA 1	2014–2020	Partnerriigi valitsusväline organisatsioon	„Lääne-Niiluse piirkonna noorte tööhõive edendamise projekt“	0,5	0,4	02/2020	02/2023
UGA 2	2014–2020	Rahvusvaheline valitsusväline organisatsioon	Projekt „Tööks vajalikud oskused“	0,4	0,1	02/2020	05/2022
UGA 3	2021–2027	ELi liikmesriigi arenguagentuur	Keskkonnahoidlikud ja inimväärsed töökohad noortele (WeWork-EU)	24,9	1,4	11/2023	10/2028
YEM 1	2014–2020	Rahvusvaheline organisatsioon	Kvaliteetne põhi- ning tehniline ja kutseharidus konfliktist mõjutatud lastele ja noorukitele Jeemenis	3,7	2,2	11/2019	11/2022

Projekti number	Rahastamisperiood	Rakenduspartner	Projekti kirjeldus	ELi rahastamine *(mln €)*	ELi tehnilise ja kutsehariduse maksed aastatel 2014–2024 (*mln €*)	Projekti algus	Projekti lõpp
YEM 2	2014–2020	Rahvusvaheline valitsusväline organisatsioon	Ulatuslik toitumisalane toetus haavatavatele toiduga kindlustamata kogukondadele Abyani ja Lahji kubernerkonnas, Jeemenis / Veevarustuse ja kanalisatsioonialane haridus ja koolitus	4,7	0,4	01/2022	Pooleli
YEM 3	2021–2027	Rahvusvaheline organisatsioon	Noorte tööhõive kultuuri ja kultuuripärandi kaudu Jeemenis	20,2	0,5	06/2022	Pooleli

Allikas: kontrollikoda komisjoni andmete põhjal.

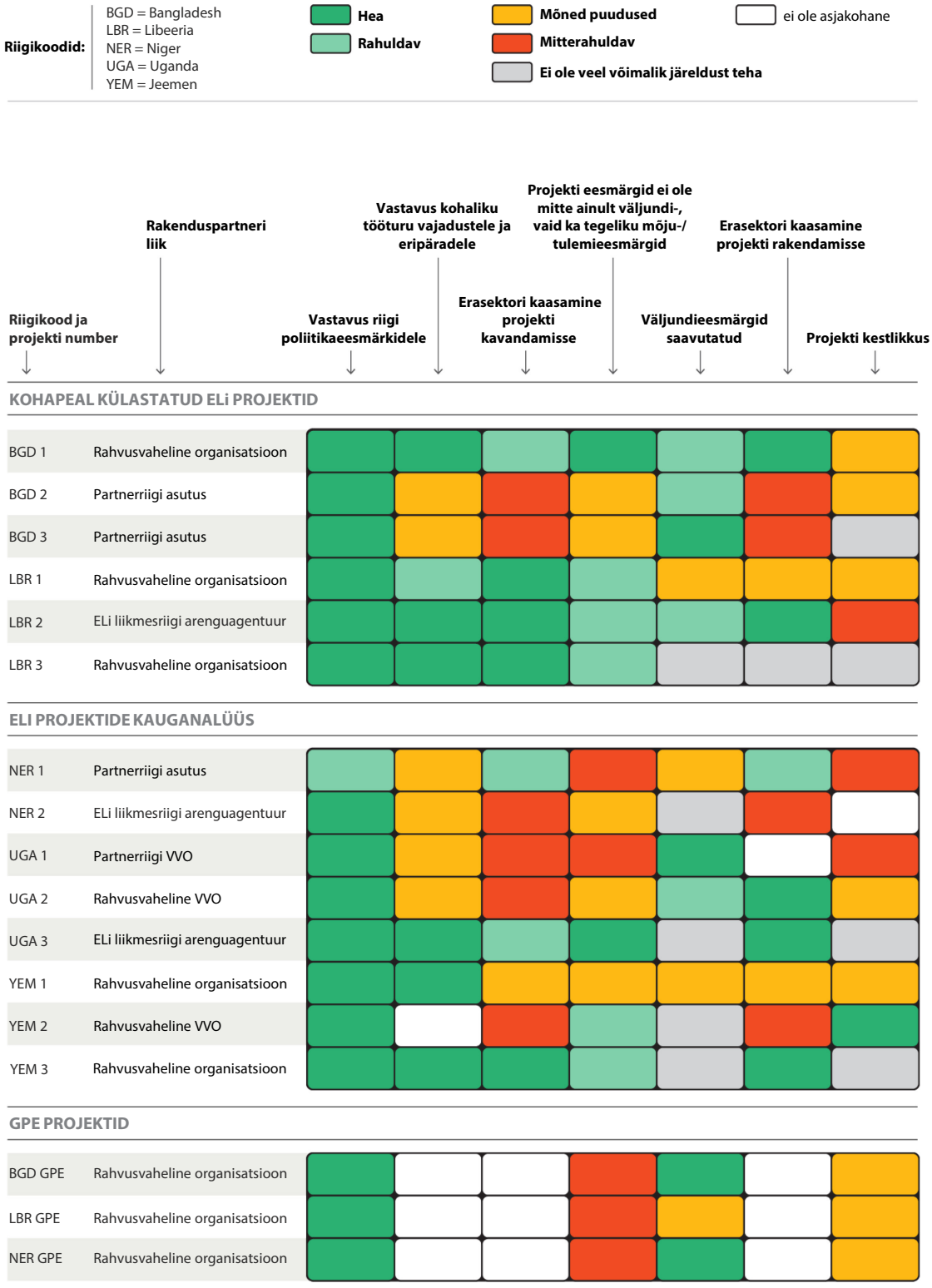
III lisa. ELi kulukohustused haridusele, sealhulgas tehnilisele ja kutseharidusele

Allikas	Kulukohustus	Kohustuste täitmine
NDICI määrus (EL) 2021/947, põhjendus 22	*„[---] instrumendi raames võetavate meetmetega tuleks panustada vähemalt 20% instrumendist rahastatavast ametlikust arenguabist sotsiaalsele kaasatusele ja inimarengule, sealhulgas põhilistele sotsiaalteenustele, nagu tervishoid, haridus, toit, vesi, sanitaartingimused, hügieen ja sotsiaalkaitse, eelkõige enim tõrjutud inimestele.“*	
Komisjoni eelmise voliniku kohustus (1), mida on meelde tuletatud Euroopa Parlamendi resolutsiooni C/2024/4170 põhjenduses Z	*„[---] komisjon on võtnud kohustuse eraldada vähemalt 10% ELi arengukoostöö eelarvest tehtavatest investeeringutest – eelkõige instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames – kvaliteetse hariduse, võrdsuse ja võrdsete võimaluste tagamisele ning oskuste ja töökohtade kokkusobitamisele arenguriikides“*	Vastavalt 19. detsembril 2024 avaldatud 2024. aasta aastaaruandele Euroopa Liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise kohta 2023. Aastal (tulemuste lisad), 6. lisa, oli haridusele suunatud ELi rahastatud välisabi osakaal (2021.–2023. aasta kulukohustustena) 12,9%.
Praeguse voliniku (2) lubadus Euroopa Parlamendi kuulamisel volinikukandidaadi märkmetena, lk 41	*„Lisaks säilitan ma praeguse mitmeaastase finantsraamistiku ajal vähemalt 13% haridusvaldkonna arengu rahastamisest.“*	Vastavalt 21. jaanuaril 2026 avaldatud 2025. aasta aastaaruandele Euroopa Liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise kohta 2024. aastal (tulemuste lisad), 6. lisa, oli aastatel 2021–2024 haridusele suunatud ELi rahastatud välisabi osakaal kulukohustuste osas 12,0% ja maksete osas 15%.

(1) Jutta Urpilainen, endine Euroopa Komisjoni rahvusvahelise partnerluse volinik (2019–2024).
(2) Jozef Síkela, praegune Euroopa Komisjoni rahvusvahelise partnerluse volinik (2024–2029).

Allikas: kontrollikoda.

IV lisa. Valimi projektide hindamine

Allikas: kontrollikoda.

Lühendid

Lühend	Definitsioon/selgitus
DG INTPA	Rahvusvahelise partnerluse peadirektoraat
GPE	Ülemaailmne hariduspartnerlus
MFR	Mitmeaastane finantsraamistik

Mõisted

Mõiste	Definitsioon/selgitus
Arengukoostöö	Poliitika, mille kohaselt tehakse koostööd arenguriikidega, et edendada säästvat arengut, vähendada vaesust ja tugevdada institutsioone rahalise ja tehnilise abi ning poliitilise toe kaudu.
Eelarve kaudne täitmine	ELi eelarve täitmise meetod, mille kohaselt usaldab komisjon eelarve täitmise ülesanded muudele üksustele (nagu valitsusvälised ja rahvusvahelised organisatsioonid).
Eelarve otsene täitmine	ELi fondi või programmi eelarve täitmine üksnes komisjoni poolt, vastupidiselt eelarve jagatud või kaudsele täitmisele.
Eelarvetoetus	ELi abi otsene ülekandmine kestliku arengu reforme ellu viiva partnerriigi riigikassasse teatavatel tingimustel.
Global Gateway	ELi strateegia sidemete loomiseks kogu maailmas, investeerides digi-, energia- ja transporditaristusse ning tugevdades tervishoiu-, haridus- ja teadussüsteeme.
Kestliku arengu eesmärgid	ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 seatud 17 eesmärki, et ergutada kõiki riike võtma meetmeid inimkonna ja planeedi jaoks kriitilise tähtsusega valdkondades. Nimetatakse ka ametlikeks arengueesmärkideks.
Loogiline raamistik	Üksikasjalik planeerimisvahend, mis hõlmab projekti rakendamist, juhtimist, seiret ja hindamist. Tuntud ka kui *logframe*.
Mõju	Lõpetatud projekti või programmi laiemad pikaajalised tagajärjed, näiteks sotsiaalmajanduslik kasu kogu elanikkonnale.
Projekti kestlikkus	Algatuse suutlikkus jätkata osalejatele kasu toomist ka pärast ELi finantsabi lõppemist.
Tulem	Projektiga kaasnevad kohesed või pikaajalised muutused, mis on tavaliselt seotud projekti eesmärkidega, näiteks parematest põllumajandustavadest tulenev kasu.
Väljund	Projekti abil toodetu või saavutatu (näiteks korraldatud koolitus või rajatud tee).

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026–26

Ajatelg

https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026–26

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes on esitatud ELi poliitikavaldkondade ja programmide või konkreetsete eelarvevaldkondade juhtimisega seotud teemade auditite tulemused. Kontrollikoda valib ja kavandab auditiülesanded nii, et need oleksid võimalikult mõjusad, võttes arvesse tulemuslikkuse või nõuetele vastavuse riske, kaasnevaid tulusid või kulutusi, tulevast arengut ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi välistegevuse, julgeoleku- ja õigusteemadega tegelev III auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige George-Marius Hyzler. Auditit juhtis kontrollikoja liige Bettina Jakobsen, keda toetasid kabinetiülem Katja Mattfolk, kabineti nõunik Paolo Rexha, valdkonnajuht Cyril Messein, auditijuht Joël Costantzer ning audiitorid Marina Karystinou ja Wayne Codd. Keelealast abi osutas Michael Pyper. Graafilisi materjale aitas koostada Alexandra-Elena Mazilu-Dina.

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2026

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019 avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetses sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid eraisikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotleda täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Esikaane foto: © Vic Josh / stock.adobe.com.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovitab teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

HTML	ISBN 978-92-849-8227-1	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/6401520	QJ-01-26-041-ET-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8228-8	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/3677040	QJ-01-26-041-ET-N

KUIDAS VIIDATA

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne 26/2026: „ELi toetus tehnilisele ning kutseharidusele ja -õppele vähim arenenud riikides: rahastamine keskendub vajadustele, kuid ei too kaasa kestlikke tulemusi“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2026.

Haridus on inimarengu oluline osa ning aitab inimestel omandada majandusarenguks vajalikke oskusi ja teadmisi. Hindasime, kas Euroopa Komisjon andis ELi toetust tehnilisele ning kutseharidusele ja -õppele vähim arenenud riikides tulemuslikult ja kestlikult. Üldiselt olid ELi sekkumised suunatud asjakohastele vajadustele, kuid strateegilises raamistikus oli puudusi, sealhulgas ebaselged ja ebajärjekindlad poliitikaeesmärgid, ning koostöö erasektoriga oli piiratud. Enamik valimisse kaasatud sekkumisi andis küll kavandatud tulemusi, aga ELi meetmete tõhusus ei olnud alati tõendatud. Andmed koolituse järel tööleasumise kohta olid kättesaadavad vaid mõnel juhul. Ühtlasi tekitas muret rahastatud projektide kestlikkus. Meie soovitused hõlmavad strateegilise raamistiku, tulemusandmete ja kestlikkuse parandamist.

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/contact
Veebisait: eca.europa.eu
Sotsiaalmeedia: @EUauditors